

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI**  
**FAKULTA PRÁVNICKÁ**

**DIPLOMOVÁ PRÁCE**

**Státní symboly České republiky a jejich  
užívání**

**Bc. Jakub Ryška**

**Plzeň**

**2023**

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

# ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Jakub RYŠKA**  
Osobní číslo: **R21N0040P**  
Studijní program: **N0421A220001 Veřejná správa**  
Téma práce: **Státní symboly České republiky a jejich užívání**  
Zadávací katedra: **Katedra správního práva**

## Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Základní pojmy
3. Historický vývoj státní symboliky na území ČR
4. Státní symboly
5. Užívání státních symbolů
6. Závěr

Rozsah diplomové práce: **50**  
Rozsah grafických prací:  
Forma zpracování diplomové práce: **elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- AUGISTIN, J., *Česká republika ve znacích, symbolech a erbech*. Sokolov: Arbor, 1997. 392 s. ISBN: 80-901534-0-2
- BIEDERMAN, J., *Doteky státnosti: založeno 1918*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky-VHÚ Praha, 2018. 219 s. ISBN: 978-80-7278-756-2
- ČAPEK, J.B. a kol., *Kde domov můj?: památník věnovaný naší vlasti a hymně národa českého*. Praha:Čin, 1940. 247 s
- DOLEŽAL, J., *Veritas vincit: 100 let Kanceláře prezidenta republiky*. Praha: Správa Pražského hradu, 2019. 131 s. ISBN: 978-80-88315-04-9
- EXNER, P. a kol., *Vlajky, prapory a jejich používání: základní pravidla pro uvořování vlajek na území České republiky*. Liberec: Libea, 2004. 63 s. ISBN: 80-239-2873-2
- GÖSSEL, G., *Státní hymna České republiky v proměnách doby*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2008. 174 s. ISBN: 978-80-87041-42-0
- MARTINEK, J., *Naši republika je 100 let: 1918-2018*. Praha: Fragment, 2018. 105 s. ISBN: 978-80-253-3875-9
- SEDLÁČEK, P., *Česká panovnická a státní symbolika: vývoj od středověku po současnost*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. 149 s. ISBN: 80-85475-86-3
- SEDLÁČEK, P., *Symboly republiky*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2007. 41 s. ISBN: 978-80-87041-29-1
- SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol., *Barvy v právu*. Brno: The European Society for History of Law; Ostrava: Key Publishing s.r.o, 2015. 82 s. ISBN: 978-80-7418-242-6
- Zákon č. 3/1993 Sb. o státních symbolech České republiky

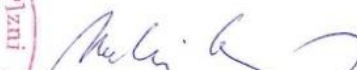
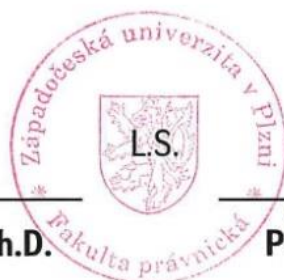
Vedoucí diplomové práce: **JUDr. et PhDr. Jan Malast, Ph.D.**  
Katedra správního práva

Datum zadání diplomové práce: **29. června 2022**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**



**JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.**  
děkan



**Prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.**  
vedoucí katedry

## **Čestné prohlášení**

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „*Státní symboly České republiky a jejich užívání*“ zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen, 2023

.....

Bc. Jakub Ryška

## **Poděkování**

Rád bych poděkoval vedoucímu své diplomové práce panu JUDr. Václavu Henychovi, kterému bohužel neumožnily zdravotní důvody pokračovat ve vedení této práce, a tímto mu přeji pevné zdraví a věřím, že se nepříznivý stav zlepší. Druhé poděkování směřuji náhradnímu vedoucímu své diplomové práce panu JUDr. et PhDr. Janu Malastovi Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, připomínky a vstřícnost, kterou mi při vyhotovování diplomové práce oba věnovali.

# Obsah

Úvod.....	1
1. Základní pojmy.....	2
1.1 Státní symboly.....	2
1.2 Nestátní symboly.....	3
1.2.1 Korunovační klenoty.....	3
1.2.2 Státní vyznamenání.....	5
1.2.3 Národní strom.....	5
1.2.4 Národní pták.....	6
1.2.5 Státní svátky.....	6
1.3 Symbolika jako vědecká disciplína.....	7
2. Historický vývoj státní symboliky na území ČR.....	9
2.1 Počátky formování státní symboliky.....	9
2.2 Státní symboly v období 1. republiky (1918-1938).....	10
2.3 Státní symboly v období od 2. po 3. republiku se zaměřením na období protektorátu Čechy a Morava (1938-1948).....	15
2.4 Státní symboly v období komunistické nadvlády (1948-1989).....	19
2.5 Státní symboly v období po sametové revoluci (1989-1992).....	22
3. Soudobé státní symboly České republiky.....	26
3.1 Velký státní znak.....	26
3.2 Malý státní znak.....	28
3.3 Státní barvy.....	29
3.4 Státní vlajka.....	30
3.5 Vlajka prezidenta republiky.....	31
3.6 Státní pečeť.....	32
3.7 Státní hymna.....	34
4. Užívání státních symbolů.....	36
4.1 Užívání velkého státního znaku.....	37
4.2 Užívání malého státního znaku.....	46
4.3 Užívání státních barev.....	51
4.4 Užívání státní vlajky.....	52
4.5 Užívání vlajky prezidenta republiky.....	57
4.6 Užívání státní pečeti.....	58
4.7 Užívání státní hymny.....	59
Závěr.....	60
Resumé.....	62

Zdroje .....	63
Seznam příloh.....	70

# Úvod

V rámci své diplomové práce se budu věnovat státním symbolům České republiky a jejich užívání. Ve státních symbolech se promítají unikátní a kulturní prvky národního bohatství, spojené u každého občana s patričníou mírou hrdosti a úcty k těmto symbolům. Problematika státních symbolů není ve společnosti široce rezonujícím tématem. Obecně veřejnost disponuje základním povědomím o vzhledové stránce státních symbolů, ale už postrádá znalost zákonných pravidel jejich užívání a možností nakládání s nimi. Další problém spatřuji v terminologické rovině, kdy nemalá část veřejnosti kategorizuje symboly vykazující určitou míru národní hodnoty jako státní symboly.

Téma jsem si vybral primárně za účelem nabytí patričních znalostí potřebných k správnému zacházení a adekvátní úctě k těmto symbolům, jež si dle mého mínění zaslouhují. Pro diplomovou práci si stanovuji následující cíl, a to je zhodnocení jednotlivých právních úprav užívání a míru ochrany státních symbolů v horizontu doby s kladením důrazu na komparaci se soudobou právní úpravou. Na závěr dojde k celkovému zhodnocení dostatečnosti přestupkové roviny za delikty vůči těmto symbolům. Metoda vypracování bude spočívat primárně v teoretickém nastínění právních úprav pojednávajících o státních symbolech a v jejím vysvětlení prostřednictvím praktického zasazení do konkrétních případů, jež jsou součástí běžného života.

Práce je členěna do čtyř hlavních kapitol. První rozebírá základní pojmy spojené s problematikou a objasňuje jejich rozdíly. Přiblíží odbornou vědu, zabývající se symbolikou. Druhá kapitola pojednává o historickém vývoji formování právní úpravy spojené se státní symbolikou s důrazem na 20. století, kde meritem kapitoly bude zaměření na vzhled, ochranu a užívání státních symbolů. Třetí kapitola se týká současných státních symbolů a směřuje do roviny zevnějškového popisu státních symbolů s povrchovým odkazem na historický vývoj známý z druhé kapitoly. Gró pak tvoří původ jednotlivých segmentů vyobrazených na soudobých státních symbolech. Poslední čtvrtá kapitola je nejzrozsáhlejší. Zde je kladen důraz na užívání státních symbolů, kde jsou jednotlivé symboly demonstrativně zasazovány dle zákonných norem do případů z běžného života, se kterými se občané na denní bázi setkávají, a mnohdy si toho nejsou ani vědomi.



# 1. Základní pojmy

## 1.1 Státní symboly

Pojem státních symbolů neodmyslitelně patří k charakteristickým vlastnostem suverénních států po celé zeměkouli. Každý stát si zvolí vlastní insignii, od které se budou odvíjet jeho státní symboly. Jednou z dominantních předloh státních symbolů jsou insignie reálných zvířat, které promítají vlastnosti těchto zvířat. Nemusí se jednat jen o zvířecí druhy na reálném základu, nýbrž předlohu insignie mohou zastávat i bájná stvoření, jako draci, bazilišci, gryfové. Není podmínkou, aby státní symbol vycházel ze zvířete, ať už reálně žijícího, bájného, případně vymřelého. Mnoho států si zvolilo jako předlohu např. kříž, trojzubec, půl měsíc...

V rámci České republiky je touto insignií dominantně lev na území Čech, následovaný moravskou a slezskou orlicí pro území Moravy a Slezska. Na sousedních státech České republiky lze poukázat na oblibu zvířecí insignie pro státní symboly v poměru 3:1, kdy ze severu shlíží polská bílá orlice, ze severozápadu až západu obepíná hranice ČR německá černá orlice, která se bezesporu vstřípila prostě veřejnosti do povědomí díky nechvalnému počínání tehdejšího nacistického Německa za účelem vybudování Třetí říše. Aby nebylo insignií orlice málo, tak i u jižního souseda, Rakouska, nalezneme opět černou orlici, která se německé černé orlici podobá jen v barvě a druhu zvířete, významové zakotvení má odlišné. Poslední soused, České republice nejbližší z hlediska historie a národnosti, je Slovensko. Naši východní sousedé užívají insignii dvouramenného bílého kříže.

Oficiálně jsou státní symboly zakotveny v základním předpisu největší právní síly, a to v ústavním zákonu č. 1/1993 Ústava ČR, který v článku 14 odst. 1 taxativně uvádí výčet sedmi státních symbolů a v odst. 2 stanovuje povinnost vytvoření prováděcích právních předpisů, které blíže specifikují vzezření symbolů a jejich užívání. Mezi státní symboly český právní systém řadí tyto: 1) velký státní znak, 2) malý státní znak, 3) státní barvy, 4) státní vlajku, 5) vlajku prezidenta ČR, 6) státní pečeť, 7) státní hymnu.<sup>1</sup> Prováděcím právním předpisem pro vzezření státních symbolů je zákon České národní rady č. 3/1993 Sb. o státních symbolech České republiky, který ve svém znění taxativně pojednává o těchto ústavně zakotvených symbolech, které mohou nést označení „*státní symboly*“. Druhým

---

<sup>1</sup> Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, čl. 14 odst. 1 a 2, ve znění pozdějších předpisů.

prováděcím právním předpisem, zabývající se jejich používáním, je zákon č. 352/2001 Sb. o užívání státních symbolů ČR. Meritem věci při definování pojmu státních symbolů je označovat za státní symboly pouze ty symboly, které jsou taxativně v zákoně uvedené jako „*státní symboly*“. Důvodem je valná existence symbolů, které jsou z podstaty věci a hodnotového významu neodmyslitelně a symbolicky spjaté s Českou republikou, a tudíž první dojem evokuje možnost brát tyto symboly jako státní, ale v takovém případě by se jednalo o základní terminologickou nepřesnost, jak plyne z výše uvedené definice. Pro tyto symboly, které se na první pohled zdánlivě tváří jako státní symboly, budu v rámci své práce užívat označení „*nestátní symboly*“.

## 1.2 Nestátní symboly

Pojmem nestátní symbol se rozumí takový hodnotový, významový, historický a slavnostní prvek, jenž vedle oficiálních státních symbolů, vyplývajících ze zákona, doplňuje unikátnost a tradiční hodnoty symboliky v České republice. Nestátním symbolem mohou být i různá hesla a motta, jako je např. „*Kdo neskáče, není Čech*“. Nestátních symbolů existuje rozsáhlá škála a v zjednodušené rovině může být nestátním symbolem de facto cokoliv, co je typické a symbolické pro český národ. Vzhledem k povaze práce demonstrativně uvedu jen některé z nich, které shledávám svou podstatou významné: 1) korunovační klenoty, 2) státní vyznamenání, 3) národní strom, 4) národní pták, 5) státní svátky.

### 1.2.1 Korunovační klenoty

Mezi nejdůležitější nestátní symboly bezesporu spadají korunovační klenoty, které představují silný historický význam a tradici, která se datuje do 14. století. Kompletní sada obsahuje čtyři části: 1. svatováclavskou korunu, 2. královské žezlo, 3. královské jablko, 4. korunovační plášť. Originální korunovační klenoty se vystavují převážně při významných příležitostech vzniku České republiky, volby prezidenta nebo narození, úmrtí Karla IV. Mimo čtyř zmíněných částí jsou korunovační klenoty při výstavě doplněné ještě relikviařovým křížem a obřadním korunovačním mečem.<sup>2</sup>

Samotné korunovační klenoty se trvale nacházejí v Chrámu sv. Víta, konkrétně v korunovační komoře, vyjma korunovačního pláště. Vstup do komory

---

<sup>2</sup> Hrad.cz: *Pražský hrad pro návštěvníky: Korunovační klenoty* [online]. Pražský hrad, ©2023 [cit. 6. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prazsky-hrad-pro-navstevniky/ostatni/korunovacicni-klenoty-10202>.

je zabezpečen prostřednictvím pancéřových dveří, které se otevírají sedmi klíči. Klenoty jsou ve zmíněné komoře uloženy ve skříni, která je rovněž z pancíře, a na její otevření je opět zapotřebí sedmi klíčů. Každý z klíčů má svého pravoplatného držitele a je explicitně součástí výkonu konkrétní funkce. Klíče drží: 1) prezident republiky, 2) předseda poslanecké sněmovny, 3) předseda senátu, 4) předseda vlády, 5) primátor hlavního města Prahy, 6) arcibiskup pražský, 7) děkan Metropolitní kapituly u sv. Víta.<sup>3</sup>

Svatováclavská koruna nese název patrona českých zemí sv. Václava, kterému byla posmrtně věnovaná Karlem IV. Koruna byla zhotovena roku 1346 na jeho popud a od tohoto roku se užívala ke korunovaci českých králů a spojovala symboliku světskou a církevní. Koruna obsahuje rozsáhlou variaci drahých kamenů. Modře barevné safíry představují nebe a nebeskou ctnost. Zeleně zbarvené smaragdy mají vyobrazovat smíření boha s lidmi a celkový mír a pokoj ve světě. Další barvou hojně zastoupenou na koruně je červená, již tvoří rubíny a spinely, barva symbolizuje mučednictví, Kristovu krev, boží slávu, lásku a vznešenost. Bílou barvu zastávají na koruně perly, představující Nebeský Jeruzalém, kam vede dvanáct bran, každá vyobrazena jednou perlou a ještě zdobena dvanácti perlami, symbolizující počet apoštolů. Bílá barva je taktéž symbolem čisté duše a víry. Zlatá barva, z níž je zhotoven Nebeský Jeruzalém, symbolizuje světlo, milost boží.<sup>4</sup>

Královské žezlo a jablko na rozdíl od koruny nepředstavují původní exempláře kolekce, kterou nechal Karel IV. ve 14. století zhotovit, nýbrž jsou o dvě století mladší. Původní Karlovy klenoty lze nalézt v rakouské Vídni. Oba klenoty pestře zdobí variace různobarevných drahých kamenů.<sup>5</sup>

Na rozdíl od zbytku korunovačních klenotů není korunovační plášť uložen spolu s korunou, jablkem a žezlem v Chrámu sv. Víta, nýbrž v depozitáři Pražského hradu, kde je z důvodu prevence před poškozením uchováván v zvlášť

---

<sup>3</sup> *Hrad.cz: Pražský hrad pro návštěvníky: Korunovační klenoty* [online]. Pražský hrad, ©2023 [cit. 6. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prazsky-hrad-pro-navstevniky/ostatni/korunovacni-klenoty-10202>.

<sup>4</sup> SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol. *Barvy v právu*. Brno: The European Society for History of Law; Ostrava: Key Publishing s.r.o, 2015. s. 22 až 25.

<sup>5</sup> *Kudyznudy.cz: aktuality: 7 věcí, které nevíte o korunovačních klenotech* [online]. CzechTurism, ©2023 [cit. 6. 2. 2023]. Poslední změna 16. 1. 2023. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/7-veci-ktere-nevite-o-korunovacnich-klenotech>.

klimatizované úschovně. Materiál pláště je utkat ze zlatohlavu. Poslední král korunovaný pláštěm byl panovník Ferdinand V.<sup>6</sup>

### 1.2.2 Státní vyznamenání

Státní vyznamenání tvoří institut, jenž slouží jako ocenění zvláště významných aktů jednotlivců. „*Stát oceňuje jejich vynikající občanské zásluhy o budování svobodné demokratické společnosti, výsledky práce, úsilí o obranu vlasti, hrdinské a jiné výjimečné činy.*“<sup>7</sup> Vyznamenání je udělováno prostřednictvím medailí a řádů. Z hlediska komparace jsou řády vyšším stupněm vyznamenání a medaile tedy nižším. V České republice spadají do řádů dvě vyznamenání, *Řád Bílého lva* a *Řád T. G. Masaryka*. Nižší stupeň medailí dělíme na, *Medaili Za zásluhy* a *Medaili Za hrdinství*. Ocenění řádem lze provést dvěma způsoby, a to propůjčením nebo udělením. Základní rozdíl spočívá v časovém horizontu. Propůjčení řádu znamená, že se po smrti nositele insignie propůjčeného řádu vrací Kanceláři prezidenta republiky. V případě udělení řádu se insignie po smrti vyznamenané osoby nevrací kanceláři prezidenta, nýbrž zůstane v držení pozůstalých osob. Medaile se ve všech případech udělují. Formy vyznamenání se udělují, případně propůjčují, osobám žijícím nebo „*in memoriam*“, tedy posmrtně. Slavnostní předávání vyznamenání mohou probíhat zpravidla ve dvou pevně stanovených dnech významných pro Českou republiku. První den, připadající v úvahu, je vznik samostatné Československé republiky 28. října. Druhým významným dnem, datovaným na 1. leden, je vznik samostatné České republiky.<sup>8</sup>

### 1.2.3 Národní strom

Národním stromem České republiky je již od roku 1848 lípa srdčitá. Z historického úhlu pohledu se před zmíněným rokem vedl vyrovnaný spor mezi dvěma potencionálními kandidáty na národní strom, a to dubem a lípou. Definitivní rozhodnutí vzešlo z frankfurtského sněmu našich západních sousedů, kde si jako vyobrazení velkoněmectví zvolili dub. V přímé návaznosti a jako důsledek sněmu byl roku 1848 svolán všeslovanský sněm do Prahy, ze kterého vzešla lípa jako slovanský strom. Symbol lípy vyobrazuje v České republice hodnoty ochrany, lásky a pomoci. Samotná lípa spadá do nestátních symbolů, ale její vyobrazení se

---

<sup>6</sup> Hrad.cz: *Pražský hrad pro návštěvníky: Korunovační klenoty* [online]. Pražský hrad, ©2023 [cit. 6. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prazsky-hrad-pro-navstevniky/ostatni/korunovacic-klenoty-10202>.

<sup>7</sup> Zákon č. 157/1994 Sb., o státních vyznamenáních, § 1 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů, [Cit. 7. 2. 2023].

<sup>8</sup> Zákon č. 157/1994 Sb., o státních vyznamenáních, § 1 odst. 2 až 4, ve znění pozdějších předpisů.

promítá v samotných oficiálních státních symbolech. Lípa je zastoupena hned ve dvou ze sedmi státních symbolů. Lístky lípy srdčité drží stuhu na standartě prezidenta republiky s heslem „*Pravda vítězí*“. Dále jsou zastoupeny na státní pečeti (**Příloha č. 24**), kde shodně po třech exemplářích obepínají z levé a pravé strany do středu situovaný velký státní znak.<sup>9</sup>

#### 1.2.4 Národní pták

Na rozdíl od lípy, státního stromu, je institut národního ptáka široce diskutovaný a neexistuje k dnešnímu dni jednotná verze, zda se konkrétní pták může považovat za národního. Jako demonstrativní příklad uvedu rozpor výkonné moci mezi vládnoucí garniturou a prezidentem republiky v otázce národního ptáka. Krátce po zvolení současné vládnoucí garnitury vznikl dokument „*Programové prohlášení vlády ČR*“, ve kterém si mimo jiné klade vláda za cíl ke konci svého funkčního období nalézt národního ptáka. Při příležitosti komentáře zmíněného dokumentu současný dosluhující prezident Zeman ze dne 18. 2. 2022 tuto konkrétní část dementoval a prohlásil: „*Že takovou blbost už dlouho nečetl.*“ A následně po výroku deklaroval stanovisko, že Česká republika národního ptáka již sto šedesát let má a je jím dle jeho tvrzení sokol. Vzhledem k povaze tvrzení nedoložil prezident Zeman při inkriminovaném výroku konkrétní materií potvrzující jeho výrok, je čistě spekulativní hodnotit validitu výroku se sokolem.<sup>10</sup>

Východiskem pro situaci a tedy konsensem, dle mého úhlu pohledu, by bylo oficiální ustanovení sokola národním ptákem vládnoucí garniturou. Svoje přesvědčení opírám o fakt, že vláda vyjádřila snahu ustanovit národního ptáka a prezident Zeman, ať už svoje přesvědčení opírá o cokoliv, by rád viděl oficiálního národního ptáka sokola, samozřejmě za předpokladu, že neexistuje validní důkaz pojednávající o sokolovi jako národním ptákovi.

#### 1.2.5 Státní svátky

Svátky se v České republice dělí do dvou kategorií – na státní svátky a ostatní svátky. Tyto dny jsou označovány jako dny klidu, kdy jsou zpravidla zavřené školy, do zaměstnání se chodí na bázi dobrovolnosti a současně se pobírá

---

<sup>9</sup> Kudyznudy.cz: *česká nej: přírodní: lípa- český národní strom* [online]. CzechTurism, ©2023 [cit. 7. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/ceska-nej/prirodni/lipa-cesky-narodni-strom>.

<sup>10</sup> KAČMÁR, T. *Zeman: Národní pták? Takovou blbost jsem už dlouho nečetl, už přes 100 let jednoho máme* [online]. CNN Prima News, ©FTV Prima. Poslední změna 18. 2. 2022 12:56 [cit. 7. 2. 2023]. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/zeman-narodni-ptak-takovou-blbost-jsem-uz-dlouho-necetl-uz-pres-100-let-jednoho-mame-81091>.

příplatek ke mzdě, případně platu, za práci o svátcích. V České republice je považováno sedm významných událostí za státní svátky. Významnými dny jsou: 1. leden (Den vzniku ČR), 8. květen (Den vítězství), 5. července (Den příchodu Cyrila a Metoděje), 6. červenec (Den upálení Jana Husa), 28. září (Den české státnosti), 28. října (Den vzniku ČSR), 17. listopadu (Den boje za svobodu a demokracii.)<sup>11</sup>

### 1.3 Symbolika jako vědecká disciplína

Problematikou symboliky, konkrétně části znaků, se zabývá pomocná věda historická, nazvaná heraldika. Podrobně se zaměřuje na charakterizaci erbů a jejich částí v měřítku výtvarného zhotovení a společenských funkcí na pozadí doby s přirozeným trendem vývoje. Heraldika aplikuje funkce do kulturních, právních a sociálních vztahů. Prostřednictvím toho deklaruje společenský význam daného symbolu. Disciplína ve své rozsáhlé formě pojednává mimo jiné o způsobu a pravidlech tvorby nových erbů. Slovo heraldika pochází z germánského „Hariowaldus“, což označovalo jedince znalého rodových symbolů a totemů. Erb neboli heraldický znak popisuje heraldika jako barevné a stálé znamení, jež je vyobrazeno na štítě, případně jiné části zbroje evropského bojovníka v raném stádiu charakteristiky.<sup>12</sup>

Erb je dle heraldiky složen ze čtyř částí: 1) štítu, 2) přilby, 3) přikryvadla. 4) klenotu. Charakteristika státních symbolů primárně obsahuje štít se znamením, zbylé prvky jsou spíše doplňkem rodových erbů a ve státní symbolice ČR nemají uplatnění. Existuje velké množství štítových tvarů, které tvoří základ pro erby, ale jen pár z nich jsou aplikovatelné pro státní symboliku. V úvahu připadají tři typy štítů. První gotický, v dolní části hrotitý a nahoře rovný, u něhož samotný tvar vykazoval mírnou podobnost s trojúhelníkem. Demonstrativním příkladem je státní znak Slovenska, kde je dvojramenný kříž na trojvrší v červeném poli zasazen do gotického štítu. Druhým typem je španělský štít, který se vyvinul z gotického štítu a je v dolní části půlkulatý, nahoře beze změny rovný. Demonstrativním příkladem užití je státní znak Španělska, kde je ve státním znaku užit právě tento tvar, který z každé strany obklopuje Herkulův sloup. Třetím štítem je typ francouzský, který vykazuje skoro tvar čtverce, ale ve spodní části je zakončen malou špicí. Užití je bezesporu každému občanovi České republiky známe, jelikož již od počátku

---

<sup>11</sup> Zákon č. 245/2000 Sb., o státních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu, § 1, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>12</sup> KREJČÍK, T., PSÍK, R. *Základy heraldiky*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. s. 7.

samostatnosti Československé republiky, tvořil tento typ štítu předlohu pro státní znaky. Samotný tvar přetrval až do současnosti a tvoří základ velkého státního znaku České republiky.<sup>13</sup>

Nedílnou součástí popisu erbu je termín blasonování. Pod pojmem se schovává slovní popis erbu takovým způsobem, aby byl každý kreslíř, znalý obecných pravidel, schopen popisovaný erb zaznamenat. Blasonování by mělo být jasné a stručné bez zbytečných přídavků tak, aby se eliminovala možnost různých interpretací a bylo zcela jasné, jak erb vypadá, a došel každý kreslíř ke stejnému závěru. Důležitým pravidlem blasonování, které je potřeba si zapamatovat, je popis z pozice držitele štítu, nikoliv z pohledu pozorovatele. Praktickou ukázkou je velký státní znak ČR, u něž je levý horní roh, ve kterém se nachází český dvouocasý lev, ve skutečnosti z heraldického úhlu pravý horní roh.<sup>14</sup>

Erby dělíme do dvou základních kategorií dle počtu polí na erby s jedním polem a na erby o více polích. Popis erbů o více polích začíná rozdělením štítu, přičemž pole jsou popisována zprava doleva, opět v roli držitele, ne v roli pozorovatele, kde by se jednalo o popis zleva doprava. Základní důraz je kladen na terminologii, kdy modro-bíle dělený štít a modro bíle polcený štít není totéž. V prvním případě se jedná o horizontální popis, horní polovina štítu je modře zbarvená a dolní polovina tvořena bílou barvou. Druhý případ užívá vertikální deskripci, pravá půlka je modrá a levá bílá. Dalším možným způsobem dělení štítu je jeho charakterizace na očíslované části. Začíná se opět z pravé heraldické strany, první částí, a následně pokračuje číslování směrem doleva. Jakmile je popisovaná část poslední v řadě, začíná se další číslovkou v pořadí opět z pravé strany. Demonstrativní aplikaci spatřujeme na velkém státním znaku. Český lev v pravém horním rohu spadá do části první a sousedí s moravskou orlicí, která se nachází v poli druhém. Jelikož vedle moravské orlice směrem doleva již nic není, přesunuje se popis napravo k slezské orlici a pokračuje v příslušné řadě, dokud nevyčerpá popisem všechny pole. Není pravidlem, aby se znak dělil pouze do čtyř částí, ale z hlediska estetičnosti a symetričnosti dělení státních znaků nepřekračuje zpravidla čtyři části.<sup>15</sup>

---

<sup>13</sup> KREJČÍK, T., PSÍK, R. *Základy heraldiky*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. s. 17.

<sup>14</sup> KREJČÍK, T., PSÍK, R. *Základy heraldiky*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. s. 37.

<sup>15</sup> KREJČÍK, T., PSÍK, R. *Základy heraldiky*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. s. 39.

## 2. Historický vývoj státní symboliky na území ČR

### 2.1 Počátky formování státní symboliky

Počátky formování se datují do období příchodu praotce Čecha, který dle dochovaných materií, konkrétně kroniky Václava Hájka z Libočan, užíval jako svůj symbol černou orlici ve stříbrném poli. Dle tohoto dochovaného pramenu se právě tato orlice stala předobrazem a následně symbolem českých panovníků. První změnu symbolu datujeme do roku 964 jako důsledek porážky Boleslava I., což bylo ustanovení dehonestujícího symbolu černého kotle v červeném poli. Záslouhou Břetislava I. se v 11. století symbolem stála opět orlice. Ovšem nutno podotknout, že Hájkova kronika postrádá velkou míru relevance a její pozdější hodnocení ukazovalo značné nesrovnalosti v událostech v ní zaznamenané. Další vada kroniky spočívá v historickém konstatování absence heraldických znaku na našem území v období 10. a 11. století.<sup>16</sup>

První hmatatelná a dochovaná materie pochází z roku 1192, kdy českým zemím vládl Přemysl Otakar I. Jedná se o jeho jezdeckou pečeť, ze které je nesporně patrné vyobrazení Přemysla Otakara I., sedícího na koni, kde v levé ruce třímá štít s vyobrazením orlice. Dle domněnek by vyobrazená orlice měla nést shodné barevné provedení s orlicí praotce Čecha, zmíněnou v Hájkově kronice. Samotná orlice zastávala insignii českých králů do roku 1253, kdy její místo převzal současný český dvouocasý lev.<sup>17</sup>

Původ lva se pravděpodobně odvozuje od znaku Přemyslovců, kteří jako svou insignii užívali jednoocasého lva, dle domněnek historiků stříbrného v červeném poli. Domněnky jsou opírány o dochované pečeti Vladislava Jindřicha, moravského markraběte z 1213, kde je lev vyobrazen. O fúzi znaků se zasloužil rod Děpolticů, jenž se jednalo o vedlejší rodovou větev Přemyslovců. Na jejich erbu se tyčil lev a orlice v polceném poli. Rod v důsledků svých mocenských snah utrpěl decimující porážku v konfliktu s králem Přemyslem Otakarem I. O uvedení dvouocasého lva jako vládnoucí insignie se zasloužil panovník Přemysl Otakar II. Insignie lva v tehdejší Evropě byla velice oblíbená a až samotné přidání druhého

---

<sup>16</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnická a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 19.

<sup>17</sup> Tamtéž.



ocasů zvýšilo prestiž a originalitu českého lva. Dvouocasý lev českých králů byl stříbrný se zlatou zbrojí a korunou zasazenou do červeného pole.<sup>18</sup>

## 2.2 Státní symboly v období 1. republiky (1918-1938)

Z počátku po vzniku samostatné Československé republiky, dne 28. října 1918, se vyvěšovala původní česká vlajka, která byla tvořena v horní polovině bílou barvou a ve spodní polovině barvou červenou – tedy podoba vlajky byla obdobná jako vlajka dnešního Polska. Prostřednictvím vládního nařízení ze dne 19. května 1919<sup>19</sup> se ustanovil první československý státní znak (**Příloha č. 1**), ve kterém se tyčil ve skoku stříbrný lev se zlatými drápy a jazykem, korunovaný zlatou korunou na červeném pozadí. Svoji stylizací se vzdáleně podobal současnému malému státnímu znaku. Konec roku 1919 se nesl ve znamení rozsáhlých diskuzí na plénu parlamentu ohledně zákona o státní symbolice. Zprvopočátku měl zákon stanovit nové státní barvy k označení státní svrchovanosti a majetku, následované změnou vlajky a oficiální potvrzení malého státního znaku. Zákon vyšel v platnost 30. března 1920<sup>20</sup> a problematiku státní symboliky prakticky kompletně vyřešil.<sup>21</sup>

Samotné státní barvy nemusel zákon definovat, jelikož byly již prostřednictvím únorové ústavy definované.<sup>22</sup> Při polemice, týkající se státních barev, se tehdejší vrcholní představitelé shodli na nutnosti k stávajícím dvěma barvám přidat třetí, jelikož jak na sever od nás, tak na jih užívaly státní útvary červenou a bílou barvu. Ve snaze se osamostatnit a dosáhnout ojedinělosti byla ustanovená třetí barva, modrá, jenž po vzoru slovanské trikolory doplnila kompletní mozaiku státních barev. Modrá barva byla představiteli preferována z mnoha důvodů. Nalezený konsensus nad modrou barvou spočíval kromě slovanské barevné kombinace i v konstatování, že se tato barva hojně vyskytuje na vlajkách spojeneckých mocností první světové války, jako byla Francie, Británie, USA. Další výhodou právě modré barvy spočívala v možnosti barvu v přeneseném

---

<sup>18</sup> SEDLÁČEK, P. *Symboly republiky*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2007. s. 16.

<sup>19</sup> Vládní nařízení republiky Československé č. 300/1919 Sb., vydané na základě zákona č. 37/1918 Sb. o prozatímní ústavě, o národním shromáždění, § 14.

<sup>20</sup> Zákon č. 252/1920 Sb., kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti, prováděcí právní předpis pro zákon č. 121/1920 Sb., Ústavní listina Československé republiky, § 5 odst. 3.

<sup>21</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnická a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 91.

<sup>22</sup> Zákon č. 121/1920 Sb., Ústavní listina Československé republiky, § 5 odst. 2.

významu užívat jako barvu symbolizující Moravu, Slovensko a Podkarpatskou Rus.<sup>23</sup>

Když byla problematika státních barev vyřešena, začalo se široce diskutovat o jejím umístění na státní vlajku. Z hlediska estetičnosti s přehledem zvítězil návrh obsahující modrý žerďový klín. Původní návrh počítal s klínem končícím jen v jedné třetině vlajky. Tento krok zvedl vášnivou nevoli československého obyvatelstva a na jejich popud byl klín prodloužen do poloviny vlajky, jejíž podobizna je nám, občanům současné České republiky, velice dobře známa (**Příloha č. 22**). Bílá barva odráží čistotu, červená vyobrazuje krev prolitou za svobodu vlasti a ona modrá barva symbolizuje klidnou, bezmračnou oblohu.<sup>24</sup>

Na základě nevole slovenských zákonodárců již nešlo užívat dosavadní návrh státního znaku z roku 1919. Slovenští poslanci stanovili neoblomnou podmínku, která zahrnovala nutnost vyobrazení patriaršího kříže na modrém trojvrší (symbolizující Tatry, Matry a Fatry) ve všech státních znacích. Na výraz benevolence a konsensu byl malý státní znak změněn prostřednictvím zákona č. 252/1920 Sb., kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti. Na hrud' stříbrného dvouocasého lva ve skoku, se zlatou korunou a drápy byl implementován symbol patriaršího kříže na modrém trojvrší, vše v červeném poli (**Příloha č. 2**). V některé literatuře se může tento malý státní znak skrývat pod pojmem „československý lev“. Hojně uplatnění našel symbol na vyobrazeních úřednických razítek.<sup>25</sup>

Střední státní znak (**Příloha č. 3**) se skládal z pěti částí a z důvodu symetričnosti byl navržen jako štít ve štítu. V popředí a zároveň ve středu se majestátně tyčil samotný štít obsahující hrdého českého dvouocasého lva ve skoku, korunovaného zlatou korunou na červeném poli. Zadní štít byl rovnoměrně rozdělen do čtyř částí, které symbolizovaly zbylé země Československa. V pravém horním rohu se nacházel slovenský patriarší kříž na modrém trojvrší v červeném poli. V levém horním rohu byl situován znak Podkarpatské Rusi, který je z důvodu národní nejednotnosti rozdělen na dvě části. Levá část (z pohledu pozorovatele) symbolizovala část Rusínů orientovaných na Ukrajinu a je znázorněná čtyřmi pruhy modré a třemi pruhy žluté barvy, jež pravidelně se střídají. Pravá část pak

---

<sup>23</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnícká a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 91.

<sup>24</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnícká a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 91.

<sup>25</sup> Tamtéž s. 96.

symbolizovala druhou část Rusínů, která inklinovala k Rusku, a je vyobrazena jako stojící červený medvěd na dvou chodidlech ve stříbrném poli. V dolní pravé části se tyčila červenobílá korunovaná moravská orlice na tmavě modrém poli. Levá dolní část znázorňovala korunovanou černou orlici Slezska s půlměsícem zakončeným jetelovými trojlístkami a uprostřed s křížkem. Vzezření středního znaku je stále k vidění na průčelí soudobé budovy ministerstva financí.<sup>26</sup>

Velký státní znak (**Příloha č. 4**) se skládal ze dvou zlatých dvouocasých korunovaných českých lvů stojících na větvíčkách lípy srdčité a držící opět dvojitý štít, obdobně jako u středního státního znaku. Popředí a střed zastával na samostatném štítě korunovaný český dvouocasý lev v červeném poli. Štít v pozadí obsahoval oproti střednímu státnímu znaku tři části navíc a celkově se tedy skládal ze sedmi částí. Horní část byla srovnatelná se středním státním znakem, u obou se totiž v pravém horním rohu se nacházel slovenský patriarší kříž s trojvrším v červeném poli. Sousedil s půleným znakem Rusína, dle jejich náklonosti k Ukrajině nebo k Rusku, vyobrazené totožně se středním státním znakem. V polovině velkého státního znaku byla zprava korunovaná moravská orlice v tmavě modrém poli. Na opačné straně sousedila se slezskou korunovanou orlicí ve zlatém poli. V dolní části štítu se nacházely tři zmíněné přidané části. Zprava se v tmavě modrém poli tyčí těšínská zlatá orlice a vprostřed dolní řady pak opavský červeno-stříbrně polcený erb. V levém dolním rohu štítu nalezneme kombinaci dvou předešlých značení, jež představoval ratibořský znak, kde v levé části (z hlediska pozorovatele) nalezneme opět zlatou orlici na tmavě modrém poli a v druhé půli obdobně polcený erb jen s opačným pořadím barev, tj. stříbrno-červený. Ve spodním okraji velkého státního znaku je ještě přes větvíčky lípy přehozená zlatá stuha s heslem „*Pravda vítězí*“ v tmavě modré barvě, ohraničeno z každé strany tmavě modrým jetelovým čtyřlístkem.<sup>27</sup>

Státní hymna se v období první republiky skládala ze dvou částí, a to české a slovenské. Česká část s názvem „*Kde domov můj*“ s textem od J. K. Tyla a s hudbou Františka Škroupa, je českou hymnou do současnosti. Slovenská část s názvem „*Nad Tatrou sa blýská*“ od Janko Matúška zůstala slovenskou hymnou taktéž do současnosti. Pro obyvatele bylo na základě nařízení ministerstva národní obrany z 13. prosince 1918 značně obtížné rozlišit, jestli se jedná o jednu hymnu

<sup>26</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnícká a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 97.

<sup>27</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnícká a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 94.

jako celek, anebo o dvě samostatné hymny. Všechny pochybnosti vláda prostřednictvím svého usnesení ze dne 5. prosince 1930 odstranila a jasně deklarovala, že se jedná o jednu hymnu. Text hymny se tiskl na formát papíru A4, situovaný na šířku, kde v levé půlce se nacházel text J. K. Tyla a v pravé půlce text Janka Matúška. Oba texty byly navíc v horní polovině stránky rozdělené velkým státním znakem. Primárně se tento formát vyvěšoval na školních nástěnkách a sloužil jako pomůcka.<sup>28</sup>

Prezidentskou standartu (**Příloha č. 5**) tvořil velký státní znak v bílém poli ohraničený lemem složeným z plamének v barvách trikolory.<sup>29</sup>

Posledním symbolem, o kterém se zákon z roku 1920<sup>30</sup> zmiňuje, jsou státní pečeti. Malou a velkou státní pečeti disponoval předseda vlády. Celkově vznikají tři pečeti, tou poslední nezmiňovanou je prezidentská pečeť, která však nebyla součástí ustanovení, výše zmíněného zákona. Malá pečeť (**Příloha č. 6**) měla ve středu malý státní znak, avšak se specifickým ohraničením štítu, rozdílného od standardního malého znaku, ve kterém se tyčil československý lev. Po okrajích štítu byl znak doprovázený shodně po obou stranách dvěma lipovými lístky, směřujícím z pravé strany od řapíku směrem nahoru a z levé strany od řapíku směrem dolů. V dolní části pod znakem byla vyryta jména zhotovitelů pečeti, J. Kysela a O. Španiel. Po obvodu pečeti se táhl nápis „*REPUBLIKA ČESKOSLOVENSKÁ*“.<sup>31</sup>

Na typáři velké pečeti (**Příloha č. 7**) se nalézal velký státní znak, opět situovaný doprostřed. Zajímavostí u vyobrazení velkého znaku na pečeti je fakt, že asi z důvodu užití špatných rozměrů došlo k prodloužení jednoho ze dvou symetrických ocasů na originálním státním znaku. Vyobrazení znaku na pečeti se potýkalo s velkou vlnou nevole, hlavně ze strany odborné veřejnosti, která kategoricky odmítala vyobrazení znaku s asymetrickými ocasy. Opět se ve velkém znaku objevují ikonické čtyři lístky lípy srdčité – na rozdíl od klasického velkého znaku. Je na místě si položit otázku, co vlastně má tento přídavek lístků symbolizovat. Jedná se čistě o estetický doplněk, který nemá hlubšího zakotvení, nebo se snad jedná o signaturu autorů pečeti? Jednoznačná odpověď na otázky

---

<sup>28</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnická a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 92.

<sup>29</sup> Zákon č. 252/1920 Sb., kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti, § 2.

<sup>30</sup> Zákon č. 252/1920 Sb., kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti, § 8 a 9.

<sup>31</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnická a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 98.

pravděpodobně neexistuje a naskýtá se rozsáhlý prostor pro jednotlivé teorie. Dodatečné lístky jsou rozděleny shodně po dvou. Jedna z dvojic se nacházela na horní straně štítu, kde (z pohledu pozorovatele) nad levou částí štítu směřoval lístek směrem ke štítu a z pravé části směřoval přesně opačným směrem a jeho řapík byl štítu blíž. Zbylé dva lístky se nacházely až pod stuhou s heslem, kde směřování lístků je na obou stranách totožné se směřováním lístků v prostoru nad štítem. Jména autorů jsou stejná a opět je nalezneme v spodní části pečeti, to jest mezi dvěma lístky pod heslem. Obdobně jako u malé pečeti se po obvodu nese nápis „*REPUBLIKA ČESKOSLOVENSKÁ*“.<sup>32</sup>

Prezidentská pečeť nebyla v původním záměru zahrnuta a plánovalo se zhotovení pouze dvou pečeti. Zhotovení třetí pečeti iniciovala Kancelář prezidenta republiky v březnu 1920 za účelem urychlení orazítkování a schvalování patřičných dokumentů, které spadaly do přímé gesce prezidenta republiky, a aby nebyla zapotřebí kontrasignace předsedy vlády. Bez apelu na zhotovení třetí pečeti by každý dokument prošel značnou prodlevou, jelikož obě pečeti držel předseda vlády a ten nebyl vždy lidově řečeno „*po ruce*“. Vzniká tedy třetí pečeť nazvaná jako prezidentská, která je prakticky totožná s velkou pečeti, ale přesto lze objevit určité rozdíly. Prvním rozdílem je materiál užitý na typář – první dvě pečeti byly zhotoveny z bronzu, naopak prezidentská pečeť je vyrobena z oceli. Druhý a poslední rozdíl nalezneme v obvodním nápisu typáře, kde je vyryto „*PREZIDENT REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ*“. Autoři jsou u všech tří pečeti totožní.<sup>33</sup>

Problematiku užívání státních symbolů zaštiťoval dobový zákon č. 269/1936 Sb. o užívání vlajek, znaků a jiných symbolů, jakož i stejnokrojů a odznaků, a o opatřeních proti závadným označením. Na rozdíl od soudobé úpravy, kdy zákon taxativně stanovuje uživatele státních znaků, zde bylo užívání vázáno na povolení zemského úřadu. Další zajímavostí, kterou zákon umožňoval, byla možnost užívat symboly výdělečně činnými podniky, a to na základě povolení a za podmínky stanovení roční taxy do maximální výše 10 000 Kč, která byla výlučným příjmem státního rozpočtu. Výši taxy stanovoval úřad při udělování povolení. Zákon ve zkratce zakazoval jakékoliv užívání symbolu, které by evokovalo neúctu k těmto symbolům. Ochrana spočívala v přestupkové rovině, kdy okresní úřady za porušení ukládaly trest ve formě pokut, jejíž výše nepřesahovala 20 000 Kč. Vedle

---

<sup>32</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnícká a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 99.

<sup>33</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnícká a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 100.

ukládání pokut disponoval úřad zákonnou pravomocí ukládat také trest odnětí svobody do maximální výše dvou měsíců. V případech, kdy pachatel nedisponoval patřičnými finančními prostředky k uhrazení pokuty, se užíval náhradní trest ve formě odnětí svobody, jehož výše byla vázaná na míru zavinění, avšak do maximální možné výše dle předešlé věty. Soudě podle kritérií dnešní doby je zmíněná pravomoc úřadu zcela neaplikovatelná, nota bene poněvadž v současnosti disponuje ukládáním institutu odnětí svobody pouze soud.<sup>34</sup>

### **2.3 Státní symboly v období od 2. po 3. republiku se zaměřením na období protektorátu Čechy a Morava (1938-1948)**

Období první republiky se chýlí ke konci a postupně se přibližuje počátek jednoho z nejkrvavějších vojenských konfliktů – druh světové válce. Období druhé republiky začíná, po nám nechvalně proslulém mnichovském diktátu neboli mnichovské dohodě, kdy Československu byly odebrány pohraniční oblasti, též zvané jako Sudety, ve prospěch Třetí říše. Dochází k rozdělení republiky na Česko a Slovensko, kdy Slovensko využilo situace, kdy se řídilo lidovým příslovím „*kam vítr tam plášt*“, a vyhlásilo autonomní útvar nazývaný Slovenský stát. Při vzniku první republiky bylo přidání třetí modré barvy i symbolem částečné provázanosti s tehdejšími spojenci, kteří však následně „vyměnili“ Československou republiku za utopickou představu zachování míru v Evropě. Necelé dva roky po konání této „mírové konference“ se mohli představitelé tehdejších spojenců přesvědčit, jak dlouho onen mír vydržel. Otázkou zůstává, zda by českoslovenští představitelé i tak zvolili modrou barvu jako doplněk do výčtu státních barev, pokud by byli plně seznámeni s budoucím konáním domnělých spojenců. Šlo především o Velkou Británii, zastoupenou Chamberlainem a Francii, zastoupenou Daladierem. Druhá republika končí 15. března 1939 a z území Čech a Moravy se stává protektorát Třetí říše, který trval až do konce druhé světové války. Po konci války začíná období třetí republiky, které trvá až do komunistického převratu roku 1948.

Státní symbolika se za druhé republiky nikterak zásadně nelišila od dosavadních symbolů z první republiky.<sup>35</sup> Ochranu státních symbolů nadále zajišťoval zákon č. 269/1936 Sb. o užívání vlajek, znaků a jiných symbolů, jakož i stejnokrojů a odznaků, a o opatřeních proti závadným označením.

---

<sup>34</sup> Zákon č. 269/1936 Sb., o užívání vlajek, znaků a jiných symbolů, jakož i stejnokrojů a odznaků.

<sup>35</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnícká a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 100.

Největší obměnou prošla státní symbolika až za protektorátu. Samotné české symboly byly upozadovány a Němci užívali na území protektorátu své vlastní symboly a vynucovali si prostřednictvím vyhlášky zemského úřadu v Praze z 27. listopadu 1939 povinnou úctu těchto symbolů. Vyjádření úcty spočívalo dle vyhlášky „v zaujetí důstojného soustředěného postoje a sejmnutí pokrývky hlavy“. Vyhláška ponechávala na vůli adresáta, zda chce k vyjádření úcty připojit i ikonický pozdrav Třetí říše, a to vztyčení natažené pravé paže. Obdobná úcta byla vynucována taktéž při poslechu říšské hymny. Nedodržování vyhlášky bylo klasifikováno jako porušení veřejného klidu a pořádku a bylo následně přísně trestáno.<sup>36</sup>

Dne 6. října 1939 vychází v účinnost vládní nařízení<sup>37</sup>, které svým způsobem tvořilo novelizaci zákona o státních symbolech z roku 1920 a ustanovilo protektorátní symboliku. Ta mohla být diametrálně odlišná nebýt jmenovce, pravděpodobně otce neúspěšného kandidáta na prezidenta České republiky z první přímé volby datované do roku 2013, Karla Schwarzenberga, který svou urputností dokázal najít konsensus s Úřadem říšského protektora a nedopustil v zásadní míře proniknutí fašistických znaků do české symboliky.<sup>38</sup>

Státní trikolora se nikterak neměnila a vycházela z únorové ústavy 1920, kde byly v § 5 odst. 2 stanoveny státní barvy na: bílou, červenou a modrou.<sup>39</sup>

Nejzásadnější proměnou prošla státní vlajka, která si svoji podobu z první republiky nezachovala, poněvadž pověstný klín z vlajky kompletně zmizel. Existovaly dva návrhy, kdy první předpokládal vertikálně ležící modrý pruh u žerďe oproti dvěma horizontálním pruhům bílé a červené barvy. Druhý počítal se zasazením modrého pruhu horizontálně mezi bílý a červený pruh. Říšskému vedení se ani jeden návrh nezamlouval. První ze zmíněných návrhů v Němcích evokoval podobnost s vlajkou ČSR s ikonickým klínem. Druhý návrh zamítli, jelikož trikolora v takovém chronologickém pořadí byla užívaná našimi submisivními bratry ze Slovenského státu. Nakonec do hry vstupuje opět únorová ústava, kterou říšské vedení použilo jako předlohu pro vytvoření protektorátní vlajky (**Příloha č.**

---

<sup>36</sup> Vyhláška zemského úřadu v Praze ze dne 27. listopadu 1939, o povinné úctě k říšským symbolům, zásada 1 až 3.

<sup>37</sup> Vládní nařízení č. 222/1939 Sb., jímž se mění zákon č. 252/1920 Sb., kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti.

<sup>38</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnická a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 105.

<sup>39</sup> Zákon č. 121/1920 Sb., Ústavní listina Československé republiky.

8). Pořadí barev promítnuté do únorové ústavy se odráželo na chronologickém uspořádání protektorátní vlajky. Vlajka se tedy skládala ze tří horizontálních pruhů bílé, červené a modré barvy.<sup>40</sup>

Prvorepublikové dělení státních znaků do tří kategorií z hlediska velikosti říšský režim okleštil do dvou kategorií – do menšího znaku (**Příloha č. 9**) a většího znaku. Menší znak se svým vzezřením vrátil na počátek tvorby státních znaků před rok 1920. Protektorátní menší znak se prakticky ve všech ohledech podobal provizornímu státnímu znaku z roku 1919, kde se korunovaný stříbrný dvouocasý lev tyčí na zadních v červeném poli. Snahou ozvláštnit starý provizorní symbol alespoň minimálně byly některé prvky drobet poupravené – v komparaci asi takovým způsobem, jako když se převezme něčí formulaci věty a pozmění se jedno dvě slova, případně dosadíme za originální slovo synonymum. Celkově byly pozměněny tři prvky oproti provizornímu znaku. První prvek, který říšské vedení pozměnilo, byl tvar jazyku. Druhá změna spočívala ve vzhledu koruny, která zastávala v menším protektorátním znaku jednodušší vzezření. Poslední změna padla na lví zuby, které již nebyly stříbrné, nýbrž zlaté. Opět se hojně se užíval v úřednické sféře.<sup>41</sup>

Větší znak (**Příloha č. 10**) se stal protektorátní náhradou velkého a středního státního znaku. Tvarově větší znak výrazně připomínal současný velký státní znak, taktéž rozdělen do čtyř částí. Skládal se z českého lva a moravské orlice, což ikonicky odráželo státní uskupení protektorátu Čechy a Morava. Vyobrazení českého lva na menším státním znaku bylo identické s větším státním znakem. Český lev zaujímal pozice ve znaku úhlopříčně, obdobně jako v současném velkém státním znaku. V horní řadě byl situovaný do pravé poloviny a v dolní řadě do levé poloviny. Šachovnicová, červeno-bíla, korunovaná moravská orlice zaujímal pozici levého horního rohu znaku, stejně umístěnou ji najdeme i v dnešním znaku. Jak lev, tak i orlice byli uhlopříčně promítnuti do spodní řady, konkrétně pravé poloviny znaku. V současném velkém státním znaku zaujímá tuto pozici slezská orlice.<sup>42</sup>

Českou národní hymnou nadále zůstávala skladba od J. K. Tyla „*Kde domov můj*“. V případě rozsáhlých ceremonií nebo jiných slavností zastávala naše hymna

---

<sup>40</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnícká a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 105.

<sup>41</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnícká a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 106.

<sup>42</sup> Tamtéž.



až třetí místo po říšských hymnách. Říšská první oficiální hymna „*Das Lied der Deutschen*“, pravděpodobněji známější pod názvem „*Deutschland, Deutschland über alles*“, byla následována neoficiální nacistickou hymnou od Horsta Wessela s názvem „*Horst-Wessel-Lied*“ nebo také „*Die Fahne hoch*“.<sup>43</sup>

Prezidentská standarta prošla také drobnou změnou oproti prvorepublikové. Prezidentská standarta (**Příloha č. II**) byla tvořena větším znakem, jenž byl situován doprostřed bílého pole ohraničeného trikolorovým lemem. Lem prezidentské standardy zůstal na první pohled stejný, ale při bližším přezkoumání je patrné, že pořadí barev, pravidelně se v lemu střídajících, je odlišné s celkovým opačným sklonem plaménků.<sup>44</sup>

Státní pečeti se dělily do tří obdobných kategorií – menší, větší a prezidentskou pečeť. Letmou zmínkou o pečetích promítalo do svého znění nařízení vlády, ve kterém byly charakterizovány jednotlivé parametry pečetí, ale vzhledem k nemožnosti cokoliv autonomně rozhodovat, kdy vše podléhalo patronaci Říše, bylo jejich užití sníženo na minimum. Na větší pečeť byl vyobrazen větší znak a po obvodu opis „*PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA*“. Menší disponovala menším znakem s obdobným opisem jako u větší. Prezidentská pečeť nedisponovala českým opisem. Pečeť byla tvořena větším znakem a opisem „*DER STAATSPRÄSIDENT DES PROTEKTORATES BÖHMEN UND MÄHREN*“, v překladu „*STÁTNÍ PREZIDENT PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA*“.<sup>45</sup>

Po skončení druhé světové války kapitulací Německa přestal také existovat pseudo-útvary protektorát Čechy a Morava. Státní uspořádání se vrátilo do starých kolejí předválečného období. Zaniká taktéž Slovenský stát a Československá republika je znovuzrozena a opět získává svoji suverenitu. Protektorátní symbolika končí a její místo nahrazují předválečné symboly. Po válce došlo ke ztrátě části předválečného území Podkarpatské Rusi a s tímto stavem měla nastat i změna velkého a středního znaku, který ve svém vzezření obsahoval její symbol. Předvídatelná změna však nenastala. Velký znak se používal nadále i se symbolem Podkarpatské Rusi a střední znak se vesměs přestal užívat, aniž by byl

---

<sup>43</sup> *Nášregion.cz: Jeho píseň se stala neoficiální nacistickou hymnou. Znáte životní příběh Horsta Wessela?* [online]. A11, ©2015 – 2023 [cit. 8. 2. 2023]. Poslední změna 23. 2. 2019. Dostupné z: <https://nasregion.cz/jeho-pisen-se-stala-neoficialni-nacistickou-hymnou-znate-zivotni-pribeh-horsta-wessela-89206/>.

<sup>44</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnická a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 108.

<sup>45</sup> Vládní nařízení č. 222/1939 Sb., jímž se mění zákon č. 252/1920 Sb., kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečetě, § 8 odst. 2 a 3.

oficiální cestou zrušen. Malým znakem se stal opět československý lev. Do prezidentské standardy se vrátil velký státní znak s heslem.<sup>46</sup>

## 2.4 Státní symboly v období komunistické nadvlády (1948-1989)

Krutá nadvláda fašistického Německa skončila osvobozením spojeneckými vojsky a obyvatelé znovuzrozené Československé republiky se těšili lepším zítřkům a doufali, že od teď už bude jenom lépe. Opak se stal bohužel pravdou a období svobody a demokracie netrvalo nikterak dlouho, jelikož si roku 1948 moc usurpuje komunistická strana pod patronací SSSR. Československou republiku čeká v horizontu několika let opět další těžká zkouška. Dostala se lidově řečeno „z deště pod okap“ – od nacionalismu ke komunismu.<sup>47</sup>

Krátce po převratu dochází v rovině ochrany a užívání k progresu a k zařazení do trestněprávní roviny prostřednictvím zákona č. 86/1950 Sb. Trestní zákon, konkrétně v ustanovení § 124 odst. 1: „*Kdo hanobí republiku, kdo potupí symbol republiky, zejména její znak, vlajku, barvy nebo hymnu, nebo kdo v úmyslu projevit nepřátelství nebo opovržení k republice zničí, poškodí nebo odstraní symbol republiky, zejména její znak, vlajku nebo barvy, anebo zobrazení presidenta republiky nebo jeho náměstka.*“ Trestem za předešlé souvěti bylo odnětí svobody v délce maximálně jednoho roku. V návaznosti na odst. 2 téhož paragrafu existovala možnost prodloužení zmíněného trestu až na dva roky, a to za splnění dvou taxativně uvedených podmínek. První možnost byla podmíněná vykonáním skutku veřejně. Druhá možnost počítala s existencí zvlášť přitěžujících okolností.<sup>48</sup>

Zmíněná úprava vydržela do roku 1961, kdy byl přijat nový trestní zákoník, který institut ze svého znění vypustil, a forma ochrany se vrátila do přestupkové roviny prostřednictvím zákona č. 60/1961 Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku, kde je v § 17 odst. 1 písm. g) řazeno neoprávněné užívání nebo užívání nepřipustným způsobem státních symbolů. Dle tohoto paragrafu je provinění kategorizováno jako „*přestupek proti veřejnému pořádku*“ a v společném výkladu s § 26 odst. 1 písm. a) až c), kdy nedojde k sjednání nápravy při projednávání před národním výborem, přistoupí národní

---

<sup>46</sup> SVOBODA, Z. *Česká státní a vojenská symbolika*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 1996. s. 30.

<sup>47</sup> *Myjsmetonevzdali.cz: Nástup komunismu a padesátá léta: Únor 1948* [online]. Post Bellum, ©2023 [cit. 8. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.myjsmetonevzdali.cz/temata/nastup-komunismu-a-padesata-leta/unor-1948/>.

<sup>48</sup> Zákona č. 86/1950 Sb., Trestní zákon, § 124.

výbor k uložení jednoho ze tří trestů taxativně zmíněných v § 26 odst. 1. První formou je napomenutí, druhou veřejná důtka a třetí pokuta ve výši 500 Kčs, kdy nelze uplatnit současně první a poslední možnost.<sup>49</sup>

Z prvopočátku zůstávala státní symbolika bez výrazných změn a odpovídala poválečným parametrům. Ale postupem času se rojila snaha implementovat do státní symboliky prvky Sovětského svazu. V českých kalendářích se objevují nové státní svátky 7. listopadu (na počest říjnové revoluce) a 9. května (konec druhé světové války). Z ceremoniálního úhlu pohledu se po československé hymně hrála hymna Sovětského svazu. Píše se rok 1952 a první změny vyplouvají na povrch a do hledáčku komunistů se dostává malý státní znak s vyobrazením československého lva. Štitové pozadí je zavrženo a nahrazeno symbolickým prvkem Sovětského svazu, rudou pěticípou hvězdou. Vzniká nový symbol, který z charakteristického heraldického pohledu připomíná vyobrazením spíše emblém. Z původního malého znaku byl vyňat československý lev a následně implementován do středu pěticípe sovětské hvězdy se zlatým ohraničením (**Příloha č. 12**). Jeho uplatnění se našlo především v armádní sféře jako vyobrazení na vojenských praporech nebo námořních silách.<sup>50</sup>

Šrouby se postupně utahují a dosavadní, řekněme, lehké kosmetické úpravy státních symbolů naberou rokem 1960 zásadnější spád. Píše se den 11. červenec 1960 a nová ústava vchází v účinnost a mění dosavadní název státu z Československá republiky (ČSR) na Československou socialistickou republiku (ČSSR). S novou ústavou přichází potvrzení stávající státní vlajky s ikonickým klínem, ale v ustanoveních nenalezneme samostatný článek pojednávající o státních barvách neboli trikoloře, které předešlé ústavy ve svých zněních taxativně upravovaly. V článku 110 pojednávajícím o státní vlajce se barvy státní trikolory implicitně objevují.<sup>51</sup>

Ústava ve svém znění dále upravovala podobu státních znaků. Dosavadní znaky se spojily do jednotného státního znaku. Tento státní znak (**Příloha č. 13**) měl odrážet submisivní postavení ČSSR vůči Sovětskému svazu. Dosavadní český lev vyměnil svůj stříbrný kabát za bílý a následně byl implementován do červeného pole pavézovitého štítu se zlatým lemováním. Český lev ztrácí svou ikonickou

---

<sup>49</sup> Zákona č. 60/1961 Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku.

<sup>50</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnická a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 114.

<sup>51</sup> Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.

pokrývku hlavy ve formě zlaté koruny, ta je nahrazena typickou sovětskou červenou pěticípou hvězdou. Hvězda musela dostat zlatý lem, jelikož by viditelnost červené hvězdy v červeném poli bez tohoto doplňku nedávala smysl. Znak musel kromě českého a sovětského zastoupení obsahovat i prvek slovenský. Autoři si za vzor vzali vyobrazení československého lva. Obdobně mu na hrud' implementovali štít se slovenským prvkem, ikonický dvojramenný kříž na trojvrší však zavrhl a přišli s originální alternativou. Do červeného pole zasadili modře zbarvené obrysy hory Kriváň a do jejího středu promítli čtyřplamenný zlatý symbol, který připomíná prsty na ruce. Nejkratší levý plamen patrně vyobrazuje palec, k němu sousedící, nejdelší z plamenů, symbolizuje prostředníček a je následován druhým největším plamenem, zřejmě prsteníčkem, a posledním plamenem, pravděpodobně malíčkem. Podobnost s prsty na ruce je čistě můj subjektivní vhled, který se nikterak nezakládá na odborném popisu znaku. Slovenský prvek měl vyobrazovat hrdinské protifašistické národní povstání.<sup>52</sup>

Prezidentská standart (Příloha č. 14) prošla oproti původnímu prvorepublikového návrhu rozsáhlou změnou, která byla zaštitěná zákonem národního shromáždění ze dne 17. listopadu 1960, pod dobovým číslem 163/1960 Sb. o státním znaku a státní vlajce. Motto „*Pravda vítězí*“ zůstalo už jen pouze na prezidentské standartě, bylo promítnuté na stuze, charakteristicky oděnou do sovětské červené barvy, zlatým písmem. Oba lví štítonoši byli nahrazeni lipovými ratolestmi, jež se tyčící po obou stranách státního znaku a drží červenou stuhu s mottem. Vše je pak situované do bílého pole, ohraničeného čtvercem se zlatě lemovanými stranami, ve středu čtvercové standarty. Obvodní lemování nahradil políčkový vzor z bílých, modrých a červených barev namísto předešlého plaménkového vzoru.<sup>53</sup>

Počet exemplářů státních pečeti, jak už tomu bylo zvykem u komunistického režimu, se také snížil. Už nebyly dělené na malé a velké, případně prezidentské. Vznikla jednotná státní pečeť (Příloha č. 15), která uprostřed svého typáře měla zasazený státní znak, okolo něhož se táhly z každé strany shodně po třech lipové ratolesti, ohraničené obvodním nápisem „*ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA*“. Významnou změnou, která se zákonem přišla, bylo situování státní pečeti do rukou prezidenta republiky a ne jak dosud, kdy

---

<sup>52</sup> Zákon č. 163/1960 Sb., o státním znaku a o státní vlajce, § 1 odst. 1.

<sup>53</sup> Zákon č. 163/1960 Sb., o státním znaku a o státní vlajce, § 3 odst. 1.

pečetěmi disponoval předseda vlády a prezident měl svou vlastní prezidentskou pečeť.<sup>54</sup>

## 2.5 Státní symboly v období po sametové revoluci (1989-1992)

Definitivní hřebík do rakve komunistické straně zarazila sametová revoluce, kdy dne 17. listopadu 1989 vyšli do ulic studenti vysokých škol a symbolicky zvonili klíči, což ve své podstatě odzvonilo konec komunistické straně. Té se krátce po pochodu zhroutily veškeré ambice na vládnutí a její úzké vazby na Sovětský svaz se do puntíku rozpadly. Prvním krokem předních státních představitelů bylo odstranění hanlivého označení „*socialistická*“ z názvu státního zřízení. Změnu přinesl dobový ústavní zákon č. 89/1990 Sb. o změně názvu Československé socialistické republiky. Zákon vešel v platnost a zároveň v účinnost dne 29. 3. 1990 a od tohoto dne neslo státní uskupení název „*Československá federativní republika*“.<sup>55</sup> Název státního uskupení nevydržel ani měsíc a dne 23. dubna 1990, prostřednictvím ústavního zákona č. 101/1990 Sb. o změně názvu Československé federativní republiky, nabývá účinnosti a deroguje předešlou právní úpravu. Novým názvem se tak stává „*Česká a Slovenská Federativní Republika*“.<sup>56</sup>

Za normálních okolností by se navázalo na prvorepublikovou symboliku, jenže, jak z výše uvedených změn názvu státního útvaru v krátkém horizontu času vyplývá, „bratrské vztahy“ nezůstaly ve starých prvorepublikových kolejích. Slovenská polovina federace si pravděpodobně připadala v submisivní pozici vůči české části a necítila se jako rovnocenný partner. S tímto souvisí i spor o státní znak. Prezident Václav Havel přichází dne 23. ledna 1990 do parlamentu s návrhem ústavního zákona o státních symbolech a mimo jiné i s novým názvem federace (chronologicky se jedná o období před přijetím ústavního zákona č. 89/1990 Sb.), problém však spočíval v absenci konzultace zamýšlených zákonů s dobovým politickým spektrem. Prezident počítal s rychlou procedurou bez sebemenšího váhání, ovšem opak byl pravdou. Období ohledně sporu o název federace vešel do dějin pod názvem „*pomlčková válka*“. Tento konflikt nastínil napjaté vztahy ve federaci a stala se prvním významným krokem k jejímu zániku o tři roky později.<sup>57</sup>

---

<sup>54</sup> Zákon č. 163/1960 Sb., o státním znaku a o státní vlajce, § 4 odst. 1 a 2.

<sup>55</sup> Ústavní zákon č. 81/1990 Sb., o změně názvu Československé socialistické republiky, čl. 1 a 2.

<sup>56</sup> Ústavní zákon č. 101/1990 Sb., o změně názvu Československé federativní republiky, čl. 1 až 3.

<sup>57</sup> FRANTA, O. *Pomlčková válka: Československo nebo Česko-Slovensko? Jak se válčilo o pomlčku a ignoroval pravopis* [online]. Český rozhlas, ©1997-2023 [cit. 10. 2. 2023]. Poslední změna 5. 9. 2016. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/pomlckova-valka-ceskoslovensko-nebo-cesko-slovensko-jak-se-valcilo-o-pomlcku-a-6233718>.

Prezidentova představa státního znaku (**Příloha č. 16**) v předkládaném ústavním zákonu spočívala v umístění do čtvrceného štítu shodně po dvou vyobrazeních českého dvouocasého lva na pozicích 1 a 4 a po dvou vyobrazeních dvouramenného kříže na trojvrší v pozicích 2 a 3 se spojujícím prvkem ve formě menšího štítku, umístěného doprostřed, obsahujícího moravskou korunovanou orlici, jež byla zvolena s odkazem na původ národa odvíjející se od Velkomoravské říše. Návrh znaku v širokém spektru prosté veřejnosti, české i slovenské, zastával velikou oblibu. Odborná veřejnost byla naopak kategoricky proti, z důvodu spojování zemského znaku ze 13. století a znaku z předheraldického období. Nakonec odborný názor převážil a návrh nebyl realizován.<sup>58</sup>

Posledním společným ústavním zákonem, který ještě vyšel v účinnost za dob federace, byl ústavní zákon č. 102/1990 Sb. o státních symbolech České a Slovenské Federativní Republiky. Ústavní zákon ustanovoval pět státních symbolů. Státní barvy nebyly zákonem explicitně upravené. Státní vlajka zůstala stejná a dle definice ústavního zákona vypadala následovně: „*Státní vlajka České a Slovenské Federativní Republiky se skládá z horního pole bílého a dolního pole červeného, mezi něž je vsunut žerďový modrý klín do poloviny délky vlajky; poměr stran je 2:3.*“<sup>59</sup>

Státní znak (**Příloha č. 17**) zůstal po komunistické nadvládě pouze jeden – čtvrcený štít s vyobrazením českého dvouocasého lva ve skoku, kterému se vrací původní stříbrný kabát, zlaté drapy a jazyk. Pokrývku hlavy už netvoří dehonestující sovětská pěticípá hvězda a taktéž se na jeho hlavě znovuobjevuje zlatá koruna, vše usazené do červeného pole. Český lev zaujímá v první řadě pravou půlku znaku a v dolní řadě zastává pozici na levé pülce. Dvě zbývající pozice, shodně po dvou vyobrazeních, zastává slovenský bílý dvouramenný kříž na modrém trojvrší v červeném poli.<sup>60</sup>

Státní hymnou zůstává skladba J. K. Tyla „*Kde domov můj*“ pro českou část federace a pro slovenskou část skladba od Janka Matúška „*Nad Tatrou se blýská*“. Obě hymny tvoří jeden celek a dohromady tvoří federativní hymnu, která se při

---

<sup>58</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnická a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 115.

<sup>59</sup> Ústavní zákon č. 102/1990 Sb., o státních symbolech České a Slovenské Federativní Republiky, čl. 3 odst. 1, [Cit. 12. 2. 2023].

<sup>60</sup> Ústavní zákon č. 102/1990 Sb., o státních symbolech České a Slovenské Federativní Republiky, čl. 2 odst. 1.

ceremoniálních a obdobných činnostech hraje jako celek. Začíná se vždy hraním skladby od J. K. Tyla, poté následuje skladba od Janka Matúška.<sup>61</sup>

Na podobě prezidentské vlajky (**Příloha č. 18**) se podepsal dobový paritní spor ohledně zastoupení češtiny a slovenštiny rovnoměrně v symbolech. V důsledku zmíněného sporu dochází k nahrazení českého opisu hesla „*Pravda vítězí*“ na jeho neutrální latinský opis „*Veritas vincit*“. Heslo je nyní implementováno do červené stuhu, již drží na každé straně dvojice lipových lístků tak, že samotnou stuhu podpírá jen spodní lístek na každé straně. Samotné heslo je promítnuto stříbrným písmem. Nad stuhou se vypíná státní znak situovaný doprostřed bílého čtvercového pole, které je ohraničené prvorepublikovým plaménkovým lemem v bílé, červené a modré barvě.<sup>62</sup>

Druhý příklad paritního sporu se promítl do státní pečeti. Oproti komunistickému režimu, kdy existovala jenom jedna státní pečeť, se v tomto období vrací pečeť prezidenta republiky a spolu se státní pečeti tvoří celkový počet dvou pečeti. Na státní pečeti (**Příloha č. 19**) je doprostřed typáře vyryt státní znak a v jeho polovině, z levé i pravé strany, jsou shodně po třech kusech lípové ratolesti. Obvodní opis státní pečeti tvoří název uskupení v českém i slovenském jazyce – český opis „*ČESKÁ A SLOVENSKÁ FEDERATIVNÍ REPUBLIKA*“ v horní polovině a v dolní polovině slovenský opis „*ČESKÁ A SLOVENSKÁ FEDERATÍVNA REPUBLIKA*“. Na státní pečeti jsou demonstrativně promítnuty věčné postkomunistické neshody a nekončící slovenská nespokojenost, kdy si lidově „vynutí“ opis ve slovenštině a ve finální podobě jsou rozdílná pouze dvě písmenka od opisu v českém jazyce. Prezidentská pečeť měla jednoduché vyhotovení se státním znakem uprostřed a obvodním opisem v českém jazyce „*PREZIDENT ČESKÉ A SLOVENSKÉ REPUBLIKY*.“<sup>63</sup>

Nekončící napětí vyvrcholilo po parlamentních červnových volbách 1992, kdy se v srpnu sešli představitelé vítězných stran, V. Klaus a V. Mečiar, v brněnské vile Tugendhat se dohodli na rozdělení federace. Ta končí prostřednictvím ústavního zákona č. 542/1992 Sb. o zániku České a Slovenské Federativní republiky. Do veřejného prostoru unikaly informace o záměru české poloviny

---

<sup>61</sup> Ústavní zákon č. 102/1990 Sb., o státních symbolech České a Slovenské Federativní Republiky, čl. 6.

<sup>62</sup> Ústavní zákon č. 102/1990 Sb., o státních symbolech České a Slovenské Federativní Republiky, čl. 4.

<sup>63</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnícká a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 115.

užívat ikonickou a hlavně oblíbenou státní vlajku. Slovenská strana si nedokázala připustit, že samostatné Česko bude užívat dosavadní vlajku Československa, která se svojí originalitou a ikoničností zaryla do srdcí československého národa. Využila každou sebemenší příležitost a možnost, aby dokázala zabránit používání vlajky. Dokonce prosadila do ústavního zákona o rozpadu federace ustanovení článku 3 odst. 2, který zakazoval nově vzniklým útvarům budoucí užívání některého z dosavadních státních symbolů, tedy i státní vlajku. V důsledku komunistické konstrukce moci horní komory parlamentu, jež zajišťovala silnou pozici slovenské strany, umožnila tato konstrukce promítnutí onoho ustanovení do zákona. Český národ je už od své podstaty velmi vynalézavým a vychytralým národem a „šalamounsky“ nepromítl ústavní zákon o zániku federace do svého nově vzniklého právního systému České republiky. Tento krok způsobil, že Česká republika není z právního hlediska vázána zákonem zaniklého státního útvaru. Po rozpadu federace se ustanovují státní symboly, které jsou v platnosti od vzniku samostatné České republiky, od 1. ledna 1993 až po současnost, včetně zmíněné státní vlajky, která svojí podobou odpovídala dosavadní československé vlajce. Historicky se tento konflikt nazývá „spor o vlajku“.<sup>64</sup>

---

<sup>64</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnícká a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 119.



### 3. Soudobé státní symboly České republiky

#### 3.1 Velký státní znak

Velký znak prošel v průběhu doby rozsáhlou proměnou. Současná podoba velkého státního znaku se začala rýsovat už v období po sametové revoluci prostřednictvím ústavního zákona č. 67/1990 o státních symbolech České republiky. Od současné podoby velkého státního znaku se návrh v ústavním zákoně odlišoval jen v minimálně. V období společné federace se Slovenskem aplikace návrhu státního znaku nepřípadala v úvahu, federační vztahy byly vypjaté a slovenská část vyžadovala kompromisní řešení státní symboliky, které bude symbolizovat také slovenskou část. Velký státní znak z roku 1990 a současný státní znak se odlišovaly pouze ve dvou detailech. Český lev měl na dobovém znaku z roku 1990 zlatě zbarvené zuby, naopak současný český lev disponuje zuby stříbrnými. Slezská orlice měla odlišné zbarvení očí, ta z roku 1990 se na svět dívala červeným, místy, až teror vyvolávajícím pohledem, soudobá orlice je znázorněna se stříbrným pohledem.<sup>65</sup>

Dnešní velký státní znak (**Příloha č. 20**) je vyobrazován v podobě francouzského čtvrceného štítu. Česká republika se z historicko-geografického hlediska rozděluje na tři země – Čechy, Morava a Slezsko. Každá historická země má ve znaku své zastoupení v podobě příslušné zemské insignie. Česká část má hned dvě zastoupení, pravděpodobně z důvodu větší geografické rozlohy oproti zbylým dvěma zemím. Napravo se v první pozici tyčí doprava hledící stříbrný český dvouocasý lev ve skoku se zlatými drápy a zlatým vypláznutým jazykem vystupujícím z čelistí se stříbrnými špičáky, korunovaný zlatou korunou v červeném poli. Český lev zastupuje ve znaku Čechy, z hlediska geografického dělení pak Českou republiku. V části druhé nalezneme taktéž napravo hledící stříbrno-červeně zbarvenou moravskou orlici se zlatými pařáty, zlatě zbarveným zobákem s vypláznutým zlatým jazykem, zlatě korunovanou v tmavě zbarveném poli. Třetí pozici zastává napravo hledící černá orlice Slezska s ikonickým stříbrným půlměsícem, táhnoucím se od středu hrudníku po pravé i levé křídlo. Ze středu půlměsíce vybíhá malý křížek a po stranách na křídlech je půlměsíc zakončený jetelovými trojlístky. Orlice se zlatou korunou posazenou na hlavě má pařáty spolu se zobákem a vypláznutým jazykem zbarvené do červené, se zlatou

---

<sup>65</sup> Ústavní zákon české národní rady č. 67/1990 Sb., o státních symbolech České republiky, čl. 1 odst. 1.

korunou posazenou na hlavě, vše je poté usazené do zlatého pole. V poslední čtvrté pozici se opět nachází český dvouocasý lev v červeném poli.<sup>66</sup>

Existují dvě na sobě navzájem nezávislé teorie vzniku českého dvouocasého lva. První se opírá o historické prameny a původ odvozuje od rodového znaku Přemyslovců, kteří měli ve znaku jednoocasého lva ve skoku, přičemž druhý ocas přidal později do symbolu Přemysl Otakar II., který se v roce 1247 stal moravským markrabětem. Symbol dvouocasého lva měl symbolizovat jeho specifický vztah a postavení vůči panujícímu otci, se kterým se v té době nikterak neztotožňoval.<sup>67</sup>

Druhá teorie vychází ze základních prvků heraldiky, která se řídí pravidlem, že pokud je nějaký nepárový orgán zastoupen dvakrát, tak je vyobrazené zvíře mužského pohlaví. Zpravidla zdvojeným nepárovým orgánem bývá ocas, pokud jím zvíře disponuje nebo hlava. Uvedme si některé demonstrativní příklady z praxe, které obecnou heraldickou teorii potvrzují – český dvouocasý lev je charakterizován jako zástupce mužského pohlaví, tedy lev. V případě, že by se v českém znaku objevil jednoocasý lev jeho správná heraldická charakteristika vzhledem k ženskému pohlaví by byla česká jednoocasá lvice. Další příklad v rámci jednoho znaku tvoří moravská a slezská orlice, které nedisponují žádným zdvojeným, zpravidla jednopárovým orgánem, a jsou tedy ženského pohlaví, a právě proto jsou nazývány orlicí. V dobách Rakouska-Uherska používalo státní zřízení dvouhlavého orla, jelikož nepárovým orgánem v tomto případě byla hlava, zastoupena dvakrát, heraldický popis znaku zněl orel.<sup>68</sup>

V současné době je poslanecké sněmovně předložen návrh zákona z pera 79 poslanců napříč politickým spektrem. Zákon se týká historického uspořádání České republiky na trojí zemi, složenou z Čech, Moravy a Slezska. Předmětem zákona je legislativní ukotvení vzezření znaku a vlajky jednotlivých zemí (**Příloha č. 26**), které tvoří části velkého státního znaku. Znaky budou dle předkládaného návrhu zhotoveny ve francouzském štítě, jako u velkého státního znaku. Vlajky zachovají obdobný poměr 2:3 (výšky k šířce) dle norem státní vlajky. Vzezření jednotlivých zemí bude odpovídat vyobrazení ve velkém státním znaku – barevně i obrazně (u

---

<sup>66</sup> Zákon české národní rady č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky, § 2 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>67</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnická a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 19.

<sup>68</sup> JUREK, K. *Proč má český lev dva ocasy? Teorii je více* [online]. Rexter, ©GTO Solutions [cit. 13. 2. 2023]. Poslední změna 19. 11. 2018 7:30. Dostupné z: [https://www.rexter.cz/rubriky/zajimavosti/proc-ma-cesky-lev-dva-ocasy-teorii-je-vice\\_239.html](https://www.rexter.cz/rubriky/zajimavosti/proc-ma-cesky-lev-dva-ocasy-teorii-je-vice_239.html).

moravské orlice stanovuje možnost zlato-červeného šachování). Návrh zákona explicitně stanovuje řešení případů, kdy bude užíván znak Čech zároveň se státním znakem. Aplikační předností vždy disponuje velký státní znak, jelikož dle mého pohledu by byla aplikace malého státního znaku nanejvýš matoucí vzhledem k podobnému vzezření obou znaků. Dle ustanovení § 4 odst. 2 tohoto návrhu zákona mají být historické hranice těchto zemí, potažmo jejich počátky označeny u dálnic a silnic patřičnou formou označníku. Historické rozložení hranic jednotlivých zemí se bude odvíjet od stavu datovaného ke dni 31. prosince 1948. Návrh zákona umožňuje vládě ČR prostřednictvím prováděcího právního předpisu, ve formě nařízení, tento stav dále upravovat. Návrh dále nespécifikuje explicitně možný okruh uživatelů, pouze stanovuje taxativně podmínku, která musí být při užívání naplněna. Podmínka vychází z § 4 odst. 1 a jedná se o vhodný a důstojný způsob.<sup>69</sup>

Pro nezbytnost přijetí si návrh zákona stanovuje fakt, že k dnešnímu dni neexistuje právní předpis, který by vzezření zemí upravoval, jsou pouze součástí velkého státního znaku. Svě opodstatnění platného právního stavu opírá o formulaci slov preambule, konkrétně věty čtvrté: „...*věrní všem dobrým tradicím dávné státnosti zemí Koruny české i státnosti československé...*“. Je považován za prováděcí právní předpis právě k zmíněnému ustanovení. Finanční dopad na rozpočet dle propočtů bude zanedbatelný, kdy jediné náklady spočívají v zhotovení patřičných označnicků zemí. Vzhledem k převaze poslanců určitým způsobem spjatých s Brnem je pravděpodobně do ustanovení promítnuta možnost užívání jinak zbarvené moravské orlice v zlato-červeném šachování. Takto vyobrazená orlice se nachází v části čtvrté znaku jihomoravského kraje, což nepřímou potvrzuje moji subjektivní teorii.<sup>70</sup>

### **3.2 Malý státní znak**

Malý státní znak svojí konstrukcí připomíná ikonické štíty, které měli ve svém repertoáru středověcí rytíři na svoji ochranu, případně na ochranu svého panovníka. Štíty nesly insignie panovníka, za kterého rytíři bojovali, a samotná insignie na štítu nebo na brnění sloužila k rozlišení spřáteleného od nepřáteleného rytíře. Bez těchto znamení nebo jiných rozpoznávacích prvků by v chaotickém

---

<sup>69</sup> Předložený návrh zákona o zemských znacích a vlajkách [online]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORNCPJBM3E/>.

<sup>70</sup> Důvodová zpráva, předloženého návrhu zákona o zemských znacích a vlajkách [online]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORNCPJBM3E/>.

prostředí bitev snadno mohlo dojít k omylu v podobě útoku vedeného na spolubojovníka.

Malý státní znak (**Příloha č. 21**) je vyhotoven v odlišném štítovém provedení oproti velkému státnímu znaku, který je zhotoven ve francouzském typu štítu. Štítové provedení malého státního znaku odpovídá španělskému typu heraldické kategorizace štítů. Samotný štít není nikterak dělen nebo půlen. V červeném poli imponuje stříbrný český dvouocasý lev ve skoku, vyzbrojený zlatými drápy a se zlatě zhotoveným vypláznutým jazykem, tlamu pak doplňují stříbrné špičáky. Nesmí chybět zlatá koruna posazená na temeno lví hlavy. Vyobrazený český dvouocasý lev na málem znaku odpovídá vzezření lva na velkém státním znaku.<sup>71</sup>

### 3.3 Státní barvy

České země z historického hlediska provázely různé variace státních barev. V prvopočátku hovoříme o barvě černé a stříbrné, které dle tvrzení Václava Hájka z Libočan užíval samotný praotec Čech na svém erbu vyobrazujícím orlici, ovšem jeho dílo se ukázalo jako ne úplně relevantní zdroj informací. Samotný znak se dochoval na pečetě Přemysla Otakara I., ovšem nesla-li orlice zmíněné barvy, to je otázka do širší diskuze v rámci odborné historické veřejnosti. Dvě ze tří barev – bílá a červená ze současné trikolory se objevily už ve 13. století spolu s českým dvouocasým lvem za panování Přemysla Otakara II. Třetí modrá barva byla přidána v období první republiky.

Ze soudobého zákona o státních symbolech plyne taxativně určené pořadí státních barev. První barvou je bílá, tu následuje červená a poslední barvou je modrá. Striktní pořadí barev má svoje opodstatnění. První možnost, která napadne, dovolím si tvrdit, skoro každého z široké veřejnosti, spočívá v úvaze, kdy se povrchově zaměříme na období, ve kterém se barva stala státní. Na první pohled je zřejmé, že bílá a červená barva jsou ze 13. století, a tedy je logické, že v pořadí budou před modrou. Tezi v meritů věci odpovídá i samotné pořadí barev v zákoně ukotveném, jelikož zmíněné barvy jsou de facto v pořadí před modrou barvou z 20. století.<sup>72</sup>

---

<sup>71</sup> SEDLÁČEK, P. *Symboly republiky*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2007. s. 18.

<sup>72</sup> Zákon české národní rady č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky, § 3, ve znění pozdějších předpisů.

Druhá možnost opírá svoje tvrzení o základní pravidla pomocné vědy historické, heraldiky. Ta striktně stanovuje rozsáhlá pravidla popisu erbu, do kterých mimo jiné řadí i pořadí barev, kde první barvou je barva insignie vyobrazené na štítě, druhou pak barva pole, ve kterém je insignie implementována. Pořadí barev se odvíjí od erbu. Jelikož je „erbem“ České republiky stříbrný dvouocasý lev v červeném poli, je již zákonné pořadí prvních barev patrné. I po konstatování tohoto pravidla se najdou zapřisáhlí kritici, kteří se zaměří na zbarvení lva a budou pokládat výzvědnou otázku: „Jak se může jednat o správnou teorii, když český lev není bílý, nýbrž stříbrný?“ Odpověď na položenou otázku nalezneme opět v heraldice. Heraldika umožňuje nahrazování určitých barev barvou jinou. Právě na řešeném případě může být barva bílá nahrazena barvou stříbrnou nebo dále např. barva žlutá za zlatou...<sup>73</sup>

### 3.4 Státní vlajka

Samotnou vlajku tvoří dva vodorovné pruhy, mezi něž je vsunut žerďový klín, sahající do poloviny délky vlajky. Jednotlivé segmenty vlajky jsou zbarveny v odstínu státní trikolory dle následujícího klíče: „...*horní pruh je bílý, spodní pruh červený a modrý klín. Poměr šířky a délky vlajky činí 2:3.*“<sup>74</sup>

Spolu se státní trikolorou je státní vlajka státním symbolem, který se až na mírné odchylky v průběhu novodobé historie samostatné Československé republiky výrazně neměnil, zůstala totiž tvořena stejnými barvami, i když samostatné barvy nebyly vždy taxativně uvedené v právních předpisech, a její podoba přetrvala až do současnosti. Státní vlajka s klínem poprvé vznikla až v 20. století, kdy byla do státní trikolory implementovaná modrá barva. Předchozí verze vlajky neobsahovaly žerďový klínový formát, nýbrž jen dva shodné horizontálně situované rovnoběžné pruhy, zbarvené do bílé a červené barvy. Problém předprvorepublikového návrhu státní vlajky spočíval v návrhové vyprahlosti formátu, protože zásadní originální návrh na uspořádání dvoubarevné kombinace červeno-bílé barvy byl takřka nemožný. Barevná kombinace byla ve 20. století hojně rozšířena, zejména u našich nejbližších sousedů z Rakouska a Polska. Návrh předprvorepublikové vlajky ani nešel z praktického hlediska použít, jelikož se ztotožňoval se státní vlajkou Polska, která tvoří státní vlajku do současnosti. S modrou barvou přišel do státní symboliky

<sup>73</sup> SEDLÁČEK, P. *Symboly republiky*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2007. s. 22.

<sup>74</sup> Zákon české národní rady č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky, § 4 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů, [Cit. 15. 2. 2023].

i žerďový klín, který měl v prvopočátku sahat jen do jedné třetiny vlajky, ale na popud obyvatelstva byl prodloužen do poloviny s poměrem 2:3. Jediná výjimka, kdy zmizel žerďový klín z vyobrazení státní vlajky, proběhla za období protektorátu Čechy a Morava.<sup>75</sup>

Soudobá státní vlajka (**Příloha č. 22**), která sahá až k samotným kořenům vzniku první samostatné republiky, nemusela vůbec zastávat současnou podobu, jak ji dobře známe ze zákona o státních symbolech, kdyby „*spor o vlajku*“ dopadl jinak.

### 3.5 Vlajka prezidenta republiky

Česká republika je státním zřízením parlamentní republika, ve které samotný prezident nedisponuje velkou mírou pravomocí a zastává funkci převážně reprezentativního charakteru, a přesto disponuje vlastní standartou. Současná prezidentská standarta (**Příloha č. 23**) je zhotovena ve čtvercovém formátu, jehož obvod je ohraničen plaménkovým lemem shodným s lemem prvorepublikové prezidentské standarty, pravidelně se střídajících barev státní trikolory ve stejném taxativním pořadí jako v § 3 zákona č. 3/1993 Sb. o státních symbolech. Uvnitř lemu nalezneme velký státní znak umístěný do bílého pole a pod ním bíle provedené heslo „*Pravda vítězí*“, s latinským ekvivalentem „*Veritas vincit*“, zasazené do červené stuhy, jež je z každé strany podpírána zlatě provedenými lipovými ratolestmi. Dle obecných heraldických pravidel lze pro popis barevného provedení hesla užít ekvivalentně barvu stříbrnou. Obdobně u lipových ratolesti heraldika povoluje ekvivalentní používání barvy žluté.<sup>76</sup>

Počátek první republiky ustanovil vzezření prezidentské standarty, která se v průběhu let odlišovala jen v minimálních detailech, ale základní prvky provedení zůstaly podobné. Každou prezidentskou standartu tvořil lem, který se skládal ze slovanské trikolory, tedy z bílé, červené a modré barvy, jejichž posloupnost nebyla striktně stanovena. Lem byl vyobrazován ve valné většině plaménkovým vzorem, jen v období komunismu zastával lem políčkový vzor. Další symbolický prvek provedení spočíval v umístění velkého státního znaku doprostřed bílého pole. Pod velkým státním znakem se zpravidla tyčilo různobarevně provedené heslo „

---

<sup>75</sup> BIEDERMAN, J. a kol. *Doteky státnosti: založeno 1918*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky- VHÚ, 2008. s. 60.

<sup>76</sup> Zákon české národní rady č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky, § 5 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů.

*Pravda vítězí*“, implementované do stuh v rozdílném barevném provedení. Výjimky tvořila prezidentská standarty v období protektorátu, kdy bylo heslo zcela vypuštěno z tehdejší podoby, a v období československé federace na sklonku 90. let 20. století, kdy se heslo na standartě vyskytovalo, ale na popud slovenské části v latinském znění „*Veritas vincit*“. Posledním prvkem hojně se vyskytujícím na standartách byly části lípy srdčité, nestátního symbolu, v provedení pouhých lístečků nebo ratolestí, které ve valné většině případů zastávaly pozici držitelů stuh s heslem. Jediná standarty, která ve svém vzezření opomněla lípu srdčitou, byla protektorátní standarty.<sup>77</sup>

Hypotetický důvod mohl spočívat v neoficiálním sporu lípy, jako symbolu slovanství, s dubem jako symbolem velkoněmectví, kdy německá strana záměrně vypustila ze standarty symbol slovanského národa. Nastíněná domněnka nevychází z historicky přesných materií, nýbrž z čistě mého subjektivního pohledu dle výše uvedeného sporu o národní strom.

Původ hesla „*Pravda vítězí*“ na prezidentských standartách se datuje do období husitských válek, probíhajících v první polovině 15. století. Husitští válečníci si po čase svého tažení proti katolickým protivníkům dodávali odvalu a oddanost a své náboženské přesvědčení doprovázeli heslem „*pravda Páně vítězí*“. Vypuštěním slova „*Páně*“ z původem husitského hesla vzniklo nezapomenutelné národní heslo promítající se na prezidentských standartách, které si hned od počátku uvedení získalo kýžený pozitivní ohlas obyvatelstva.<sup>78</sup>

### 3.6 Státní pečeť

Nedílnou součástí vládnoucí garnitury bezpochyby představovala pečeť, v průběhu doby ve svém zhotovení odrážela typické obrazce symbolizující právě vládnoucí jedince případně skupiny. Současný typář státní pečeti (**Příloha č. 24**) tvoří velký státní znak, jenž je z obou stran shodně ohraničen lípovými ratolestmi o třech lístcích a je situovaný doprostřed typáře. Obvodní lem typáře tvoří nápis „*ČESKÁ REPUBLIKA*“. Státní pečeť je zhotovená ve dvou exemplářích, jež jsou

---

<sup>77</sup> SEDLÁČKOVÁ, H. *Státní symboly České republiky na Pražském hradě*. Praha: Správa Pražského hradu, 2021. s. 78.

<sup>78</sup> SEDLÁČEK, P. *Česká panovnícká a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. s. 91.

dle zákona o státních symbolech situované do rukou prezidenta České republiky a jsou uschovány na Pražském hradě.<sup>79</sup>

První exemplář vedený pod označením „*suchá pečeť*“ je určen pro otisk přímo do papíru bez potřeby jakékoliv další tekutiny. Druhý exemplář označovaný jako „*mokrá pečeť*“ potřebuje k pečetíciému procesu přítomnost vhodné látky, do které se snadno vtiskne obrys typáře – tuhle podmínku neadekvátněji splňuje právě kapalně skupenství. Zpravidla se pro tyto účely používá ikonický, rozehřátý červený vosk, hojně používaný při pečetících procesech v minulých dobách.<sup>80</sup>

Ne každá látka v kapalném skupenství je adekvátní do pečetíciého procesu. Například taková voda splňuje typ skupenství, ale představa jejího užití v procesu je značně nereálná, jelikož neudrží obrys typáře. Podmínkou při určování vhodné látky je velká míra flexibility, spočívající ve snadné změně mezi jednotlivými skupenstvími a je žádoucí, aby se na počátku látka nacházela v pevném skupenství. Demonstrativní objasnění pečetního procesu spolu s užívanou látkou si objasníme na červeném vosku. První podmínka je splněna, jelikož počáteční skupenství vosku na začátku procesu je pevné, což je zároveň primárním skupenstvím vosku, které se bez vnějšího vlivu nikterak měnit nebude. Další podmínkou je dosažení kapalného skupenství. Aby se toho dosáhlo, je zapotřebí vnější intervence ve formě zvýšení teploty zahřátím a následného dosažení řěřavějíciého stavu vosku, ve kterém se z vosku stává kapalina. Řěřavějíci vosk se v přiměřeném množství naleje na patřičné místo, následně se do řěřavějíciého vosku vtiskne typář pečetí a nechá se vosk spolu s obrysem typáře v něm vychladnout. Při procesu chladnutí se vosk vrací do počátečního pevného skupenství, které ideálně uchová patřičné rysy vytlačené typářem pečetí.

Závěrem tedy je, že při procesu je vhodné vybrat látku v pevném skupenství, kterou zvýšením teploty dostaneme do kapalného skupenství, tedy do stavu snadné manipulace a formování obrysů. Konečným krokem je vychladnutí a spolu s ním změna skupenství zpátky v pevné, doprovázené ztvrdnutím kýžených tvarů a tedy nemožností dalších úprav.

---

<sup>79</sup> Zákon české národní rady č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky, § 6, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>80</sup> SEDLÁČKOVÁ, H. *Státní symboly České republiky na Pražském hradě*. Praha: Správa Pražského hradu, 2021. s. 95.



### 3.7 Státní hymna

Státní hymna (Příloha č. 25) je dalším státním symbolem, který zůstal konzistentní a v průběhu historického vývoje až po současnost zůstal bez sebemenší změny. První sloka písně „*Kde domov můj*“ se stala státní hymnou nově vznikajícího státního útvaru s názvem „*Republika Československá*“. Svoji jedinečností a kulturní hloubkou obstála nejednu těžkou zkoušku, a ať už byl režim v Československu jakýkoliv, nenašel nikdo patřičnou odvahu, aby tento kulturní počín vyřadil z institutu státní hymny, a po více než sto letech je píseň nadále státní hymnou a dovolím si tvrdit, že bude až do samotného konce dnů a zaslouženě se pyšně označením „*Píseň písní*“. Po čase různých režimů se sice jednotná hymna měnila, a to ve smyslu počtu písní, které se při ceremoniálních událostech spoluhrály s československou státní hymnou. V období protektorátu se před československou hymnou hrála hymna německá, v dobách komunistického režimu se sovětská hymna hrála až po československé. V demokratických svrchovaných dobách se spolu s písní „*Kde domov můj*“ pro českou část, hrála jako druhá v pořadí hymna pro slovenskou část „*Nad Tatrou sa blýská*“, společně tak tvořily jednotnou a samostatnou státní hymnu v dobách Československa.<sup>81</sup>

Jak už je z předešlého odstavce patrné, státní hymnou České republiky je skladba, o jejíž hudební provedení se zasloužil František Škroup a u níž slova hymny vypracoval Josef Kajetán Tyl. Společnými silami tak vytvořili „*Píseň písní*“ s názvem „*Kde domov můj*“.<sup>82</sup>

Samotná píseň vznikla skoro století před vznikem samostatné Československé republiky. Psal se rok 1834 a do Stavovského divadla míří satirický počín Josefa Kajetána Tyla, divadelní hra „*Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka*“. Do děje divadelní hry je zakomponována právě tato specifická píseň, ze které se postupem času vyklube česká státní hymna. Před uvedením divadelní hry dostává nadějný kapelník Stavovského divadla, František Škroup, za úkol složit k připravované skladbě v divadelní hře hudební doprovod. Úkol byl zdárně splněn a hra dne 21. prosince 1834 zažívá svojí premiéru a poprvé také zaznívá píseň z úst postavy slepého houslisty Mareše. Samotná hra nevyvolala nijak velký ohlas a obyvatelstvem byla přijata, řekněme, neutrálně. Co ovšem způsobilo velký ohlas ve

---

<sup>81</sup> SEDLÁČEK, P. *Symboly republiky*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2007. s. 38.

<sup>82</sup> Zákon české národní rady č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky, § 7, ve znění pozdějších předpisů.

společnosti, byla samotná píseň, která nabírala tak rychlý spád, srovnatelný s lavinou v Alpách, a těšila se neuvěřitelným pozitivním ohlasům širokého spektra veřejnosti a vyvolávala v nich pocit národní hrdosti. V určitém okamžiku se dokonce píseň pyšnila označením „*národní hymny*“, ovšem stále jen neoficiálně. Čas pokročil a dostáváme se do roku 1918, ohlas písně od prvního uvedení dosahuje abnormálních hodnot a vládnoucí garnitura nedisponuje jinou možností, než obyčejnou píseň z jedné z mnoha divadelních her uzákonit jako státní hymnu, tentokrát oficiálně. V průběhu prvních třiceti let 20. století se ještě rojily určité pochybnosti o vhodnosti písně jako národní hymny. Snaha o zburcování veřejnosti v potřebě vytvoření nové skladby selhala, jelikož píseň byla „*Sui generis*“. Mírou emocí, kterou při zpěvu u obyvatel vyvolávala, a jakým způsobem dokázala obyvatele spojit i v těch nejtemnějších, dobách byly jasným a nepopíratelným důkazem, že to je právě tato a žádná jiná „*Píseň písni*“.<sup>83</sup>

Institut státních hymen je stále relativně mladý a jeho počátek se datuje do období 19. a 20. století. Původ státních hymen z valné většiny případu vzešel z písni, které disponovaly unikátním charakterem, vlastenectvím, bojovým duchem... Jakmile národ nějakou takovou píseň chtěl ustanovit jako hymnu, prošla tato píseň drobnými kosmetickými úpravami, a to hudby a slov. Demonstrativním příkladem úpravy písně pro státní hymnu byla například úprava původního znění německé hymny po konci druhé světové války, kdy soudobá německá hymna začíná až třetí slokou. Vedle oficiálních hymen většinou figurují další obdobné písně s hlubokým národním významem, které skvěle splňují podstatu nestátních symbolů. V České republice jsou těmito písněmi, například nejstarší dochovaná duchovní píseň „*Hospodine, pomiluj ny*“, dále středověký chorál „*Svatý Václave*“ nebo spojení slovanských národů písni „*Hej, Slované!*“<sup>84</sup>

---

<sup>83</sup> GÖSSEL, G. a kol. *Státní hymna České republiky v proměnách doby*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2008. s. 17.

<sup>84</sup> GÖSSEL, G. a kol. *Státní hymna České republiky v proměnách doby*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2008. s. 16.

## 4. Užívání státních symbolů

Výčet státních symbolů je kompletní a nyní je potřeba nadefinovat jejich zasazení do praxe dle pevně stanovených pravidel. Z výčtu zákona o užívání státních symbolů je patrné, že tyto symboly lze užívat pouze způsobem vhodným a důstojným. Zákon dále vzpomíná i na podmínky, za kterých je oprávněné subjekty mohou užívat. V první části je žádoucí nadefinovat oprávněné subjekty, které jsou ze zákona zmocněny k užívání státního znaku. Taxativně uvedených subjektů je ze zákona dvacet dva a je potřeba je rozřadit do větších uskupení o více subjektech, které spojuje určitý společný prvek. Státní znaky jsou v obecném shrnutí oprávněni užívat primárně státní orgány a jejich funkcionáři, jednotlivé správní úřady a jiné veřejnoprávní instituce (školy, kulturní a vědecké instituce...), sportovci a bezpečnostní složky státu. Samotné státní instituce ve statusu právnických osob mohou jednat svým jménem, například ministerstvo vnitra, ale samotné ministerstvo nemá volní status, jelikož se každá právnická osoba zpravidla skládá z jednotlivých fyzických osob, které spolu tvoří jednotnou hierarchii právnické osoby. Definice se může jevit na první pohled matoucí, a proto demonstrativně uvedu příklad – řadový úředník ministerstva Pavel Novák, pracující na odboru voleb, bude posuzovat správnost podpisů na kandidátní listině potencionálního prezidenta Františka Novotného a závěrem šetření dojde k výsledku, že nenaplnil minimální požadavek 50 000 regulérních podpisů, tudíž jménem právnické osoby ministerstva vnitra kandidáta vyřadí z výčtu uchazečů o post prezidenta republiky.<sup>85</sup>

Zákonné znění dále upravuje přestupkové konání fyzických osob, kdy dojde k užívání státních symbolů jinak než zákonným způsobem. Ze zákona plyne pět možných způsobů užití státních symbolů, které se dá klasifikovat jako přestupek. Prvním způsobem je zneužití státního symbolu, které spočívá v nesprávném zacházení se symbolem. Druhý způsob hovoří o hrubém znevážení – pod tímto pojmem si zákon představuje hanobení nebo zdiskreditování státních symbolů. Třetí způsob spočívá v zničení státního symbolu a čtvrtý způsob v jeho poškození. Poslední způsob, který ve výčtu ještě nebyl zmíněn, je institut odcizení. Za přestupek je považováno i jiné užití těch státních symbolů, kterým zákon taxativně ukládá způsob používání spolu s okruhem oprávněných uživatelů, a tedy jakékoliv volní odklonění je zakázáno. Přestupek je sankcionován pomocí institutu

---

<sup>85</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 2, ve znění pozdějších předpisů.

pokut, kdy lze uložit pokutu ve výši maximálně 30 000 Kč za výše uvedené přestupky.<sup>86</sup> Zbylé dva typy přestupků pojednávají o nezákonném užívání státní vlajky a lze je trestat pokutou ve výši do 10 000 Kč. Podstata u prvního spočívá v nevyvěšení vlajky, i když ze zákona se tak konat mělo. Druhý typ pojednává o vyvěšení v rozporu se zákonným ustanovením.<sup>87</sup>

Nezákonné užití státních symbolů se pohybuje primárně v rovině přestupkové a veškeré trestněprávní provinění spojené s užíváním státních symbolů bylo ze zákonné úpravy vyjmuto před rokem 2000. Dřívější úpravy disponovaly například institutem hanobení prezidenta v trestněprávní rovině. V soudobé právní úpravě se i přes konstatování, že se jakýkoliv nezákonný počín proti státním symbolům pohybuje v rovině přestupkového práva, může tento počín dostat také do roviny trestněprávní. Nejbližší institut z trestního zákoníku, který připadá v úvahu a vykazuje nejrelevantnější spojitost s užíváním státních symbolů, je trestný čin výtržnictví, o kterém pojednává § 358 zákona č. 40/2009 Sb. Trestního zákoníku. Průběh páchaní zmíněného činu nezřídka kdy doprovázejí v jakékoliv rovině státní symboly.<sup>88</sup>

#### 4.1 Užívání velkého státního znaku

Velký státní znak se v České republice pyšní rozsáhlou versatilitou použitelnosti a jedná se o oficiálně nejpoužívanější státní symbol z taxativně stanovené zákonné sedmičky. Velký státní znak se hojně objevuje v určité formě na prvcích nebo předmětech každodenního života běžného občana České republiky. Začneme se základním užitím pro označení jednoho z prvků suverenity České republiky a tím je státní hranice. Začátek státní hranice je stanoven oválovitým značením s vyobrazeným velkým státním znakem, který je situován do středu. V horní části nad velkým státním znakem nalezneme klopený nápis „Česká“ opisující horní okraj a ve spodní části oválu pod velkým státním znakem nalezneme obdobně klopený nápis „republika“, který tvoří druhou polovinu celkového nápisu. Obecně je tohle užití velkého státního znaku velice dobře známo obyvatelům

---

<sup>86</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 13 odst. 1 písm. a) až e) a odst. 2 věta první, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>87</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 13 odst. 1 písm. f) a g) a odst. 2 věta druhá, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>88</sup> KLÍMOVÁ, J. *Hanobení státních symbolů není trestný čin - Rozhovor s ústavním právníkem Janem Wintrem o trenkách nad hradem a hranicích svobody projevu* [online]. Respekt, © Economia [cit. 17. 2. 2023]. Poslední změna 24. 9. 2015. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/rozhovor/hanobeni-statnich-symbolu-neni-trestny-cin>.

žijícím v příhraničních oblastech. Na druhou stranu obyvatelům žijícím ve vnitrozemí České republiky toto značení sice může být známo, ale z hlediska spojeného s mým subjektivním pohledem je větší pravděpodobnost, že se mezi vnitrozemskými obyvateli najde vícero jedinců, kteří dané značení neznají nebo se s ním neseťkali. Na rozdíl od příhraničních obyvatel, kteří z velké části pracují v zahraničí a při každodenním přejezdu hranic se s tímto označením z merita věci museli setkat.<sup>89</sup>

Následující vyobrazení velkého státního znaku nalezneme na prvku, který je každé fyzické osobě dobře známý, na daném prvku však o existenci znaku nemusí vědět. Hovoříme o prostředcích hotovostního platebního styku, bankovkách. V rámci finančního oběhu České republiky existuje celkově šest exemplářů bankovek s nominální hodnotou (100, 200, 500, 1000, 2000, 5000 Kč). Velký státní znak se nachází na rubu každé zmíněné bankovky a je situován v pravé části nad sériovým číslem. Vzhledem k trendu doby je hotovostní platební styk upozaďován a jeho místo přebírá komfortnější a rychlejší bezhotovostní platební styk. Povědomí o výskytu velkého státního znaku na rubu bankovky je těžko hodnotitelné, jelikož valné většině obyvatel slouží bankovky pouze jako prostý platební prostředek k uspokojení svých životních potřeb a detailnější ohledávání vzezření bankovky je až druhořadý počin. Kromě bankovek nalezneme znak i na variacích cenných papíru České republiky.<sup>90</sup>

Neopomenutelný prvek každodenního života fyzické osoby v podobě osobního dokumentu, kterým potvrzuje svojí totožnost, je občanský průkaz. Občanský průkaz je povinna vlastnit každá fyzická osoba, jež dosáhla věku patnácti let, dle volního uvážení zákon ale umožňuje na základě žádosti vydat občanský průkaz i občanovi mladšímu patnácti let. Rokem 2021 dochází k implementaci nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2019/1157 ze dne 20. června 2019 za účelem zlepšit zabezpečení občanských průkazů. Změna spočívá v přidání biometrických údajů do nosiče dat, zejména zobrazení obličeje a otisk prstu u osob starších dvanácti let. Velký státní znak je vyobrazen na přední straně občanského průkazu napravo od informace pojednávající o pohlaví držitele průkazu. Druhý osobní dokument s velkým státním znakem, který je povinna vlastnit každá fyzická

---

<sup>89</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 3 odst. 1 písm. c), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>90</sup> Čnb.cz: *Bankovky a mince: České bankovky* [online]. ČNB, ©2023 [cit. 18. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/bankovky/>.

osoba, která pravidelně nebo ojediněle cestuje do zahraničí, mimo Evropskou unii, je cestovní pas. V rámci Evropské unie postačuje pro cestování mezi státy občanský průkaz. Velký státní znak nalezneme hned ve středu přebalu papírového cestovního pasu, kde se v horní části přebalu tyčí nápisy „*Evropská unie*“ a „*Česká republika*“ a kde se ve spodní části nachází název osobního dokumentu „*cestovní pas*“. Vyobrazení velkého státního symbolu na osobních dokumentech spadá do kategorie užití znaku, který je znám širokou veřejností, bez nutnosti podrobnějšího zkoumání dokumentu, každý občan tak po letmém pohledu znak spatří.<sup>91</sup>

Vedle zmíněných základních prvků je každá osoba, která se zdržuje na území České republiky dlouhodobě, povinna žít a bydlet v rámci některé z asi šesti tisíc tří set obcí po celé České republice. Zpravidla ne v každé obci mají vlastního starostu, ale určitě spadají pod větší obec, která starostou disponuje. Právě tento vrcholný představitel obce disponuje závěsným odznakem pro starosty, na kterém je promítnut velký státní znak a který je primárně užíván při ceremoniálních obřadech, a to například při vítání občánků nebo civilním sňatku. Závěsný odznak pro starosty s vyobrazením velkého státního znaku nebude, dle mého subjektivního vhledu, patřit mezi vyobrazení, která by prostá veřejnost znala, a půjde spíše o ojedinělé případy, kdy by respondent na dotaz odpověděl kladně.<sup>92</sup>

Vedle výše zmíněné insignie starosty je užívání velkého státního znaku vyobrazováno na insigniích akademických představitelů, jmenovitě děkanů nebo rektorů. Vzezření se dále promítlo i do nestátního symbolu – vyznamenání, konkrétně medailí, kde se velký státní znak nachází na rubu „*Medaile Za zásluhy*“ a na „*Medaili Za hrdinství*“. Míra znalostí tohoto užití je složitě hodnotitelná, ale shledávám zcela ojedinělým, aby existovalo všeobecné veřejné povědomí ohledně těchto vyobrazení.<sup>93</sup>

Další vyobrazení velkého státního znaku opětovně je opětovně zasazené do předmětu každodenního užívání prosté veřejnosti. Každý občan potřebuje pro uspokojování svých životních potřeb být mobilní, tzn. vlastnit dopravní prostředek, který nezbytně potřebuje například pro cestu do zaměstnání. Každý dopravní

---

<sup>91</sup> *Mvcr.cz: Osobní doklady* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, ©2023 [cit. 19. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady-642319.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

<sup>92</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 3 odst. 1 písm. a), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>93</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 3 odst. 2 písm. a), ve znění pozdějších předpisů.

prostředek, nejpravděpodobněji automobil, musí projít registrací na úřadě a právě z této registrace plynou dva dokumenty – malý a velký technický průkaz, které ve svých vzezřeních obsahují velký státní znak. V současnosti se vedou rozsáhlé rozpravy o možnosti zrušení velkého technického průkazu, k dnešnímu dni je však v platnosti. Velký státní znak zaujímá v dokumentu pozici druhé řady. Druhá řada z optického úhlu pohledu znamená, že samotný znak je sice vyobrazen na přední straně dokumentu, ale tvoří pozadí dokumentu a veškeré informace o vozidle tvoří popředí. Dokument je geometricky rozdělen do čtyř shodných čtverců, do jejichž středu je situovaný na první pohled nezřetelný velký státní znak. Druhým dokumentem je malý technický průkaz, který musí držitel předkládat k osvědčení o vozidle při kontrole Policií ČR. Znak na dokumentu je umístěn obdobně do pozadí, a to k pravému okraji nad úrovní úředního razítka a podpisu pověřené osoby. V porovnání s velkým technickým průkazem je znak na první pohled čitelnější. Kombinaci technických průkazů řadím opětovně do kategorie, kde je povědomí o užívání velkého státního znaku rozšířeno, a svoje subjektivní tvrzení opírám de facto o trend frekventovanosti v užívání automobilu, kdy skoro každá soudobá rodina vlastní minimálně jeden automobil. Otázkou samozřejmě je, jak moc s trendem zahýbe nedávno schválena novela Evropského parlamentu, která od roku 2035 zakazuje výrobu aut se spalovacími motory. Velký státní znak lze při nedbalém zhlédnutí velkého technického průkazu snadno přehlédnout, ale u malého technického průkazu je možnost přehlednutí minimální.<sup>94</sup>

Velký státní znak rovněž spojujeme se „*svátkem demokracie*“. Jedná se o událost opakující se pravidelně dle typu voleb, kdy si občané vybírají zástupce do veřejných funkcí, aby hájili jejich zájmy. Vyobrazení znaku můžeme zpozorovat na důstojném místě ve volební místnosti a také jeho promítnutí na stěnu volební urny, do které občané vhazují obálku s listinou voleného zástupce, prostřednictvím které projevují svoji vůli ve volbách. Tento typ užití je, dovoluji si tvrdit, v širokém povědomí veřejnosti, podmínkou ovšem zůstává nutnost účastnit se voleb. Pokud tomu tak není, je složité odhadnout míru nabytého povědomí ohledně vyobrazení

---

<sup>94</sup> *Mdcr.cz: dokumenty: silniční doprava: registr vozidel: osvědčení o registraci vozidel část I. a II.* [online]. Ministerstvo dopravy ČR, ©2023 [cit. 19. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.mdcr.cz/Dokumenty/Silnicni-doprava/Registrace-vozidel>.

znaku na volební urně, ale bezesporu i občan, který k volbám nechodí, může znát vzhledové prvky volebních urn.<sup>95</sup>

Doplnění pomyslného celku potřeb, které každá fyzická osoba ke svému každodennímu životu vyžaduje a v které je v určité podobě zakomponován i velký státní znak, představuje druhá úroveň pyramidy základních potřeb, kterou nadeřinoval americký psycholog Abraham Harold Maslow, tj. bezpečí. To lze rozdělit do dvou kategorií, jež označím jako subjektivní a objektivní bezpečí. Z hlediska subjektivního bezpečí na velký státní znak nenarazíme, jelikož tato forma spočívá například v zamčených dveřích do bytu, oplocení pozemku nebo obdobných překážkách, které vytváří pocit bezpečí. Do formy objektivního bezpečí řadím ochranu v rámci veřejného zájmu prostřednictvím bezpečnostních a obdobných složek státu. V úvahu přichází pět subjektů, každý zajišťující určitý segment objektivního bezpečí – Police ČR, Hasičský záchranný sbor ČR (včetně jednotek dobrovolných hasičů), Zdravotnická záchranná služba ČR, Armáda ČR a Vězeňská služba ČR.

Gescí policie je především udržování veřejného pořádku a zajištění subjektů inklinujících k páchání protiprávního jednání. Nebezpečí, které policie eliminuje, pochází z valné většiny od fyzických osob. Příslušníci policie oblékají specifické stejnokroje, které slouží k rozpoznání od obyčejných občanů. Velký státní znak je situovaný na levém rukávu do výšky v rozmezí lokte a ramene. Tento styl zasazení na levou stranu je stejný u jednotlivých částí kroje, a to včetně košil s krátkým rukávem. Vzezření velkého státního znaku na kroji odpovídá následujícím parametrům – znak je zasazen do středu, pod ním se tyčí bíle zbarvený nápis „POLICIE“, vše je pak orámováno bílým rámečkem a implementováno do tmavomodrého pole. Doplněním stejnokroje bývají taktéž pokrývky hlavy, zpravidla barety, čepice..., které mohou být ozvláštněny odznaky promítajícími ve svém vzezření velký státní znak.<sup>96</sup>

Velký státní znak se v rámci policie krom stejnokrojů promítá i do odznaku policejního útvaru kriminalistiky. *„Odznak policie tvoří kovový ovál modré barvy se stříbrným okrajem; na odznaku je uprostřed vyobrazen velký státní znak České*

---

<sup>95</sup> Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do parlamentu ČR a o změně a doplnění některých dalších zákonů, § 17 odst. 3, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>96</sup> Vyhláška Ministerstva vnitra č. 122/2015 Sb., o policejním označení, § 4 odst. 1 písm. a), ve znění pozdějších předpisů, jako prováděcí právní předpis pro zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.



*republiky, stříbřitý meč s váhami a lipovými ratolestmi a slova „KRIMINÁLNÍ POLICIE“; v dolní části odznaku je pětimístné číslo.*<sup>97</sup> Příslušníci Policie ČR jsou nedílnou součástí běžných životů občanů České republiky a dovolím si tvrdit, že každý občan již na policejního příslušníka při jakékoliv situaci narazil a zpozoroval nedílný impozantní doplněk stejnokroje ve formě velkého státního znaku. Proto řadím toto vyobrazení znaku do kategorie všeobecně známého užití.

Nyní je potřeba probrat další kategorii objektivní bezpečnosti, a to požární ochranu. Primárním aktérem v dané věci je hasičský záchranný sbor a jednotka dobrovolný hasičů. Zde představuje nebezpečí samotný oheň nebo taktéž fyzická osoba, která úmyslně zakládá požáry. Vyobrazování velkého státního znaku na hasičském stejnokroji je poměrně relativně nová věc a je uzákoněna lehce přes jeden rok. Prostřednictvím novelizace č. 414/2021 Sb. zákona č. 352/2001 Sb. o užívání státních symbolů České republiky došlo s účinností od 1. ledna 2022 k umožnění užívání velkého státního znaku hasiči. Soudobý stav je stále příliš čerstvý a samotná implementace velkého znaku do stejnokrojů se zatím nerozšířila. Odhadem si dovolím tvrdit, že na počátku roku 2024 už by se teoreticky velký státní znak mohl objevovat v návrzích vzhledů hasičských stejnokrojů.<sup>98</sup>

Třetím subjektem pro zajištění bezpečí prosté veřejnosti je zdravotnická záchranná služba, která primárně řeší ohrožení na životě fyzických osob, které můžou mít spontánní původ nebo důsledek, a to například napadení jinou fyzickou osobou. Obdobně jako tomu bylo u hasičského záchranného sboru, tak i zde se výše zmíněná novelizace promítla do rozšíření pravomoci užití velkého státního symbolu na jednotky zdravotnické záchranné služby. Obdobně ani zdravotnické stejnokroje dosud hojně nezdobí velký státní znak, ale bezesporu se v horizontu pár let na stejnokrojích objeví.<sup>99</sup>

Zbylé dva subjekty již nezasahují takovou měrou do každodenního života fyzických osob a tvoří spíše bezpečí v rámci celostátního úhlu pohledu. Čtvrtým subjektem je Armáda ČR, která zastává neodmyslitelný pilíř pro ochranu státu jako takového a zajišťuje první linii obrany při vnějším napadení. Význam silné armády

---

<sup>97</sup>Vyhláška Ministerstva vnitra č. 122/2015 Sb., o policejním označení, § 10 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů, jako prováděcí právní předpis pro zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů [Cit 19. 2. 2023].

<sup>98</sup>Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 2 odst. 1 písm. v), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>99</sup>Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 2 odst. 1 písm. w), ve znění pozdějších předpisů.

se ukazuje především v dnešních vypjatých dnech, kdy je vedena Ruskou federací agresivní válka proti Ukrajině relativně nedaleko území ČR. Trend dlouhodobého míru v Evropě trvající skoro sedmdesát sedm let, každého státníka donutil polevit v pozornosti a lidově řečeno „*usnout na vavřínech*“ a jenom samotná představa možnosti konfliktu byla hned v prvopočátku bagatelizována a brána jako nereálná. Z tohoto důvodu se v současnosti stala armáda žádanou prioritou pro modernizaci. Velký státní znak je promítnut do emblému Armády ČR. Ten je tvořen v pozadí zlatým čtvercem postaveným na vrchol, kde je velký státní znak implementován do jeho středu a je úhlopříčně proklát dvěma zkříženými zlatými meči s rukojeťmi při dolní části velkého státního znaku, které nikterak nenarušují vzezření samotného velkého státního znaku.<sup>100</sup>

Kromě emblémů Armády ČR se velký státní znak promítl i do značení některých složek Armády ČR. Příkladem jsou čestná stráž, posádková hudba nebo ústřední hudba. Ve zmíněných složkách je vzhled spolu s velkým státním znakem následující – pod velkým státním znakem je shodně po jednom zlatém lipovém lístku směřujícím pod třetí částí doleva a pod čtvrtou částí doprava. Znak je lemován z obou stran shodně třemi lipovými lístky, které se řapíky spojují s lístky pod znakem. Pod spodní dvojicí lístku je roztažena bílá stuha se zlatým prošíváním a v ní modře zbarvený nápis příslušné složky, vše je pak zasazené do tmavého pozadí. V předešlých větách popsany znak doplňuje složkový stejnokroj, nachází se na levém rukávu v rozmezí lokte a ramene, obdobně jako tomu bylo u policejních stejnokrojů. Subjektivním zhodnocením jsem dospěl k názoru, že užití velkého státního znaku v armádním prostředí bude opětovně spadat do všeobecné povědomosti veřejnosti, rozhodně u emblému armády ČR. U zmíněných podsložek existuje větší riziko neznalosti výskytu velkého státního znaku.<sup>101</sup>

Posledním subjektem objektivního bezpečí je Vězeňská služba ČR, která zajišťuje hlídání uzavřených objektů neboli věznic s pravomocně odsouzenými fyzickými osobami za spáchání patřičného protiprávního činu. Dále zajišťuje jejich eskort do soudních síní a následný dozor a pořádek v těchto síních. Vězeňská služba vykazuje stylovou podobnost se stejnokroji policie, ale rozdíly se najdou, a to například v barvě. Umístění velkého státního znak je i zde totožně situováno na

---

<sup>100</sup> *Acr.army.cz* [online]. Army.cz, © 2023. Dostupné z: <https://acr.army.cz>.

<sup>101</sup> SVOBODA, Z. *Česká státní a vojenská symbolika*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 1996. s. 39.

levý rukáv. S vězeňskou službou se člověk v běžném životě setká vyloženě ojediněle, jelikož by se musel účastnit řízení v trestněprávní rovině. Ovšem pokud je osoba povoláním advokát nebo soudce s gescí v trestněprávní rovině, tak bude ono setkávání čtenější. Vzhledem k jednotnosti implementace velkého státního znaku na stejnokrojích bezpečnostních složek lze předpokládat, že prostá veřejnost o tomto užití bude povědomí, ale s jistotou to u vězeňské služby tvrdit nelze.<sup>102</sup>

Bezpečnostní sféru ještě neopustíme a velký státní znak ve svém logu užívá i vnitrostátní zpravodajská služba BIS (Bezpečnostní informační služba). Pro své logo si BIS zvolila orlici. Do její hrudi je zasazen velký státní znak, který je ve spodní části z poloviny překrytý jejím pravým křídlem. Pod zmíněným křídlem se nachází nápis „BIS“. Druhé levé křídlo zašitíuje orlici a nad jeho vnější stranou se tyčí latinský nápis „*Audi, vide, tace*“, česky „*Naslouchej, dívej se a mlč*“. Celkový znak BIS je zhotoven v symbolické rovině, kde orlice se specificky vyobrazenými křídly do obranné pozice chrání zájmy České republiky, jež symbolizuje právě velký státní znak. Povědomí o výskytu velkého státního znaku v logu BIS, dle mého uvážení, bude rozhodně patřit mezi známé typy užití převážně u mužské populace. Dovolím si tvrdit, i z vlastní zkušenosti, že každý mladistvý muž se chtěl v útlém věku stát tajným agentem po vzoru filmového Jamese Bonda z MI6. Ovšem věcně správné porovnání české BIS s anglickou MI6 není úplně technicky správné, přesněji by se mělo jednat o MI5, která se stejně jako naše BIS zaměřuje na vnitrostátní sféru působnosti. U opačného pohlaví si míru povědomí neopovažuji hodnotit.<sup>103</sup>

Velký státní znak dále tvoří dominantu průčelí budov, v nichž sídlí oprávněné osoby ze zákona taxativně plynoucí. Zpravidla se znak umísťuje nad hlavním vchodem do budovy. Zákon poskytuje možnost odklonění se od tohoto pravidla za předpokladu, že tohoto umístění není technicky možné dosáhnout. V tomto případě umožňuje jeho umístění na jakoukoliv jinou pozici při hlavním vchodu. Demonstrativně můžeme státní znak zahlédnout na budovách Policie ČR, obecních úřadů, ministerstev, poslanecké sněmovny... Přestane-li budova sloužit účelům oprávněných osob je ze zákona nutné vyobrazení velkého státního znaku

---

<sup>102</sup> Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 166/2014 Sb., o označení vězeňské služby, § 1 odst. 2 písm. c) bod 1., ve znění pozdějších předpisů, jako prováděcí právní předpis zákona č. 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>103</sup> *Bis.cz: Znak služby, služební přísaha a průkaz* [online]. Bezpečnostní informační služba, ©2023 [cit. 21. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/znak-sluzby-sluzebni-prisaha-a-prukaz/>.

z budovy neprodleně odstranit. Úplný výčet budov s vyobrazením velkého státního znaku, jež užívají oprávněné osoby, nebude patrně širokou veřejností plně znám. Na druhou stranu si myslím, že budovy, jako třeba úřady nebo policejní stanice, jež bezesporu patří ke každodennímu životu občanů, budou mít vyobrazení velkého státního znaku na průčelí těchto budov plně v povědomí.<sup>104</sup>

Kromě označení průčelí soudních budov se vyobrazení velkého státního znaku promítá na deskách sbírek s rozhodnutími jednotlivých soudů, též známých jako „*judikatura*“. Jedná se primárně o tři soudy – Nejvyšší správní soud, Nejvyšší soud a Ústavní soud. Typ promítnutí státního znaku bude bezpochyby dobře znám právnícké obci, která zmíněné sbírky rozsáhle používá při právních interpretacích. Z pohledu prosté veřejnosti se domnívám, že přesně stanovenou míru povědomí o užití státního symbolu nelze jednoznačně určit.<sup>105</sup>

Vyobrazení znaku si své užití najde i v rámci agendy ochrany přírody a krajiny. Dle platné legislativy existuje v České republice šestero zvláště chráněných území, ale jen čtyři z nich užívají velký státní znak. Všeobecně je stanoven dvojitý typ označování těchto území, první pruhové a druhé tabulové. Pro parametry práce je vyhovující pouze tabulové značení. První a zároveň nejvyšší stupeň ochrany přírody nese národní park (NP). V České republice jsou čtyři – NP Šumava, NP České Švýcarsko, NP Krkonoše a NP Podyjí. Druhým stupněm jsou chráněné krajinné oblasti, kterých je v ČR celkem dvacet šest. Třetím stupněm v pořadí jsou národní přírodní rezervace, jejichž stav činí sto deset. Posledním stupněm, užívajícím velký státní znak, jsou národní přírodní památky, kterých je sto dvacet pět. Vstupy jsou do těchto oblastí vyznačeny upozorňujícími tabulemi v zelené barvě, do nichž je promítnut v horní části velký státní znak a ve spodní části název označení příslušného stupně ochrany, vše je pak vsazené do zpravidla dřevěné konstrukce označníku. Závěrečné hodnocení míry povědomí tohoto použití velkého státního znaku je dle mého subjektivního vhledu všeobecně známe a dovolím si tvrdit, že každý občan byl aspoň minimálně jednou na výletě v přírodě, která je

---

<sup>104</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 4 odst. 1 až 3, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>105</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 3 odst. 1 písm. f), ve znění pozdějších předpisů.

součástí jednoho ze zvláště chráněných území, kde musel bezesporu narazit na výše popsany označník.<sup>106</sup>

Nejrozsáhlejší povědomí ohledně užívání velkého státního znaku spadá do sportovního odvětví, které dokáže spojovat i ty největší rivaly. Dva zneprátelené tábory (např. fanoušci Sparty a fanoušci Slávie) se v případě zápasu reprezentace České republiky stávají spojenci, již fandí jako jeden muž. V poslední době se sice vzezření velkého znaku na dresech české reprezentace objevuje poskromnu a upřednostňují se spíše jedinečná loga pro daný segment sportu, které obsahují jen pouhé prvky státního znaku. Demonstrativním příkladem je logo hokejové reprezentace, které tvoří jen korunovaná hlava stříbrného lva. Prvkem vzdáleně inspirovaným velkým státním znakem je zde lev. Při významném vrcholovém sportovním klání, jako je olympiáda, jde samotné logo stranou a zevnějšek dresu tvoří velký státní znak, který konkrétně v hokeji zaujímá místo v oblasti hrudi. Já osobně nejsme pamětníkem historického hokejového úspěchu z olympiády v Naganu 1998, jelikož jsem tu dobu ještě nebyl na světě, ale živě si dokážu představit míru euforie, kterou čeští fanoušci spolu s hráči zažívali, zatímco vše podtrhoval hrdost vyvolávající velký státní znak na hrudi hokejistů. Takže o povědomí spojeném s touto možností užití netřeba debatovat.<sup>107</sup>

V neposlední řadě tvoří velký státní znak nedílnou součást dalších dvou oficiálních státních symbolů vycházejících ze zákona č. 3/1993 Sb. o státních symbolech. Jsou jimi vlajka prezidenta republiky a státní pečeť.<sup>108</sup>

## 4.2 Užívání malého státního znaku

Používání malého státního znaku není ani zdaleka tak rozsáhlou záležitostí, jako tomu je u velkého státního znaku, a jeho užití je značně omezeno. Přesto jeho užití nalezneme hned z počátku této práce v patitulu. Pravomocí jeho užití disponují primárně zákonem zmocněné subjekty, které jsou obdobné jako u velkého státního znaku. Zásadní typ užití nachází malý státní znak na veřejných listinách, a to jsou různé rozhodnutí, osvědčení, vysokoškolské diplomy... Ze zákona oprávněné osoby opatřují rozhodnutí a jiné obdobné listiny malým státním znakem,

<sup>106</sup> Zákon české národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, § 14 odst. 2 písm. a) až c) a e), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>107</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 3 odst. 1 písm. g), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>108</sup> Zákon české národní rady č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky, § 5 a 6, ve znění pozdějších předpisů.

podmínkou je však skutečnost, že je daná veřejná listina vydávána v rámci tzv. přenesené působnosti, prostřednictvím které stát deleguje výkon své správy na územně samosprávné celky, které jsou dle ústavního zákona č. 1/1993 Sb. Ústava ČR v článku 99 děleny na základní a vyšší – základní jsou obce a vyšší jsou kraje. Delegation oné působnosti musí vycházet ze zákona a je vykonávána osobami k těmto úkolům, taktéž ze zákona zmocněnými. Praktickým příkladem přenesené působnosti je vydávání občanských průkazů v obci s rozšířenou působností (SO ORP), kdy v tomhle případě Ministerstvo vnitra ČR, vykonavatel státní správy a oprávněný subjekt k vydávání občanských průkazů, deleguje v předešlé větě zmíněnou pravomoc na příslušné SO ORP, které jsou poté oprávněny „za ministerstvo“ tyto dokumenty vydávat.

Velkou míru popularity dále malý státní znak, vzhledem k svému jednoduchému vzezření, uplatňuje jako vzor úřednických razítek. *„Úředním razítkem je razítko vytvářející otisk kruhového tvaru o průměru 20 mm, 25 mm nebo 36 mm, na němž je vyznačen malý státní znak; malý státní znak je vyobrazen uvnitř kruhu, na jehož obvodu je označení oprávněné osoby, popřípadě i označení její organizační součásti a sídla. Používá-li oprávněná osoba více úředních razítek, musí tato razítka obsahovat i pořadová čísla. Otisk úředního razítka je jednobarevný.“*<sup>109</sup>

Problematika vzezření úředních razítek se stala předpokladem pro valnou většinu judikatury z oblasti státní symboliky. Hlavní důvod spočíval v absenci vysloveně stanoveného barevného provedení úředního razítka s malým státním znakem v předešlé právní úpravě. Jednalo se o zákon české národní rady č. 68/1990 Sb. o užívání státního znaku a státní vlajky České republiky. Právě, kdy ustanovení v onom zákoně, v § 3 odst. 2 znělo: *„Na pečeti nebo úředním razítku je vyobrazen malý státní znak uvnitř kruhu, na jehož obvodu je stručně uvedeno označení a sídlo orgánu, který pečeť nebo razítko užívá.“* Právě formulace *„vyobrazen malý státní znak uvnitř kruhu“* vedla ke snaze žalobců zdiskreditovat příslušné akty, kde se objevovalo jednobarevné provedení malého státního znaku na úředním razítku, a domáhali se nicotnosti, jelikož mylně odkazovali na zákon č. 3/1993 Sb. o státních symbolech ČR, ve kterém je taxativně v § 2 odst. 3 jasně stanoveno barevné provedení malého státního znaku. Proto se do ustanovení současně platného zákona

---

<sup>109</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů § 6 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů [Cit. 22. 2. 2023].

o užívání státních symbolů explicitně promítla formulace jednobarevnosti úředního razítka, což vedlo k zásadní redukci podávaných soudních žalob, lze tedy předpokládat, že zákonodárci při tvorbě soudobého zákonného znění sledovali tento záměr.

Předlohou pro řešení sporů se stala judikatura ústavního soudu, demonstrativně I. ÚS 108/02 a I. ÚS 105/02, ve kterých se stěžovatelka domáhala neplatnosti rozhodnutí o výměře celního dluhu vydané celním úřadem v Břeclavi. Cílem žaloby byla absence barevného provedení razítka celního úřadu na rozhodnutí. Stěžovatelka mylně vycházela ze znění zákona č. 3/1993 o státních symbolech ČR, konkrétně se pak opírala o ustanovení § 2 odst. 3, ze kterého vydedukovala vzhled malého státního znaku na razítku. K její smůle tento zmíněný zákon nikterak nakládání, respektive užívání neupravuje, a tedy správným právním předpisem byl zákon č. 68/1990 Sb. o užívání státního znaku a státní vlajky ČR. Ústavní soud žalobu zamítl a dodal: *„Na okraj Ústavní soud uvádí, že argumentace údajným neplatným barevným provedením malého státního znaku v otisku razítka státního orgánu je typickým příkladem právního formalismu a postrádá jakékoliv atributy rozumného a smysluplného výkladu práva.“*<sup>110</sup>

Další sporem před Ústavním soudem ČR se týkal referenda o vstupu ČR do EU, kdy stěžovatel namítal nezákonnost přístupového procesu a dožadoval se jeho anulace, a aby následně došlo k vyhlášení nového referenda prezidentem republiky. Námitky směřoval na náležitosti hlasovacích lístků, které shledával v absenci otisku razítka ministerstva vnitra, kdy se dle jeho tvrzení nejedná o skutečné orazítkování jednotlivých lístků, ale o razítka vytištěná již při tisku lístků. Další námitku, na kterou stěžovatel poukazuje, je průměr úředního razítka, který je zákonem taxativně stanoven na dvacet milimetrů, ovšem při stěžovatelovo měření došlo k zjištění, že otisk razítka na lístcích dosahuje průměru pouhých devatenáct milimetrů, což dle jeho představy znamená neplatnost všech hlasovacích lístků. Ústavní soud konstatoval nepřesnost v žadatelově výkladu pojmu „otisk razítka“, který zcela odporuje smyslu a povaze zákona. Zákon o provádění referenda<sup>111</sup> spolu s jeho prováděcím právním předpisem ve formě vyhlášky<sup>112</sup> musí žadatel

<sup>110</sup> Usnesení Ústavního soudu Sp. Zn. I. ÚS 108/02 a zároveň Sp. zn. I. ÚS 105/02 ze dne 11. března 2003, [Cit. 12. 3. 2023].

<sup>111</sup> Zákon č. 114/2003 Sb., o provádění referenda

<sup>112</sup> Vyhláška Ministerstva vnitra č. 115/2003 Sb., jako prováděcí právní předpis pro zákon č. 114/2003 Sb. o provádění referenda.

interpretovat jako celek. Obě normy obsahují specificky definované pojmy, jako jsou razítka a otisk razítka. Pojem razítka představuje originální úřední razítka, které je užíváno při potvrzování správnosti veřejné listiny, zpravidla v individuálních případech. „*V takových případech jde ostatně i o akt technicky snadno zvládnutelný. Jiná je situace u hlasovacího lístku, který v rámci celého státu vystavuje Ministerstvo vnitra. V takovém případě nelze s vážností očekávat, že Ministerstvo vnitra bude postupně razítkovat jednotlivé hlasovací lístky milionům občanů. V takových případech postačí - jak je ostatně ve světě zvykem - vytištěný "otisk razítka", jak je uvedeno na vzoru č. 4 citované vyhlášky.*“<sup>113</sup> V souvislosti s rozdílem v průměru se tímto ústavní soud nezabýval a konstatoval, že by špatřoval relevanci tehdy, když by byl porušen postup při provádění referenda, a návrh zamítl.

Krátce po uzavření návrhu o neplatnosti referenda řešil ústavní soud obdobný případ, týkající se referenda o přístupu k EU, kde se navrhovatel domáhal obdobných bodů. V tomto případě se snažil nastínit hypotézu, že taxativní rozměry zákonodárce promítl do úpravy za účelem prevence před falšováním volebních lístků. Dalším bodem, na který poukazoval, byl datum uzavření smlouvy o přistoupení ČR k EU, který mu reálně neumožňoval prostudovat zmíněnou smlouvu, která čítala přes pět tisíc stránek. Dle jeho výpočtů by od jejího uzavření musel každodenně prolistovat 87 stránek, a pokud by se řídil ustanovením § 1 odst. 2 zákona o provádění referenda, který ve svém znění stanovoval, že musí být smlouva dostupná na úřadech nejméně dvacet jedna dnů před konáním referenda, tak by se denní průměr zvýšil na dvě stě čtyřicet stran. Rozhodnutí pléna vycházelo z předešlého případu, kde došel senát ústavního soudu ke stejnému závěru jako v usnesení Pl. ÚS 15/03 a návrh zamítl. „*Nadto dodává, že argumentace navrhovatele stran otisku razítka či jeho velikosti postrádá jakékoliv atributy rozumného a smysluplného výkladu práva.*“<sup>114</sup>

Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 27. dubna 2004 posuzoval obdobné meritum věci, které spočívalo v dožadované nicotnosti aktu z důvodu neužití úředního razítka v barvách malého státního znaku dle zákona o státních symbolech ČR, stejně jako v I. ÚS 108/02 a 105/02. Účastníci řízení se taktéž shodovali. Odvolací Krajský soud v Hradci Králové došel k závěru, že vzhledem k absenci výslovného stanovení barevnosti úředního razítka bylo zcela možné užít jak

---

<sup>113</sup> Usnesení Ústavního soudu Sp. Pl. ÚS 15/03 ze dne 26. června 2003, [Cit. 12. 3. 2023].

<sup>114</sup> Usnesení Ústavního soudu Sp. Pl. ÚS 18/03 ze dne 2. července 2003, [Cit. 12. 3. 2023].



barevnou, tak i jednobarevnou variantu. „V souladu s obecnou zásadou zastávanou i teorií správního práva procesního, že absence některé z náležitostí požadovaných pro rozhodnutí ustanovením § 47 správního řádu může způsobit jeho nicotnost či neúčinnost jen je-li vada zásadní, je také závěr, že takové závažné důsledky, tedy nicotnost, event. neúčinnost, nemůže způsobit ani případné nesprávné použití barvy otisku úředního razítka (o něž se však v daném případě, kdy správní řád barvu otisku služebního razítka nepředepisuje, stejně nejedná).“<sup>115</sup> Dovolací soud se plně ztotožnil se závěry odvolacího soudu a dovolání pro nedůvodnost zamítl.

Nejvyšší správní soud rozhodoval ve věci daňového řízení a náležitosti rozhodnutí v rámci kasační stížnosti. Napadaný problém opět tkvěl v jednobarevnosti úředního razítka na dodatečném platebním výměru, kdy se žalobce z tohoto důvodu domáhal neplatnosti rozhodnutí. Opět i v tomto případě byla kasační stížnost pro nedůvodnost zamítnuta, jelikož tehdejší daňový řád<sup>116</sup> v § 32 odst. 2 písm. g) stanovoval náležitosti rozhodnutí, které spočívalo mimo jiné v otisku úředního razítka se státním znakem a dále nerozvádělo barevné vzezření. Nejvyšší správní soud dále v odůvodnění deklaroval smysl razítkování, který spočíval v ověření, že příslušný státní orgán je kompetentní k vydání daného rozhodnutí. „Nejvyššího správního soudu vychází z toho, že chybějící náležitosti správního aktu mohou vyvolávat jeho nicotnost (neplatnost) pouze tehdy, jestliže je tento nedostatek natolik intenzivní a zřejmý, že po účastnících dotčeného právního vztahu nelze spravedlivě žádat, aby tento správní vztah respektovali.“<sup>117</sup> Došel tedy k závěru, že i a priori nabytí účinnosti zákona č. 352/2001 Sb. o užívání státních symbolů nezpůsobil jednobarevný otisk razítka neplatnost veřejné listiny.

Je-li na veřejné listině otisk úředního razítka, zpravidla se jedná o listinu opatřenou malým státním znakem. Listiny vydávané v rámci samostatné působnosti nesmějí být opatřovány otiskem úředního razítka. Existuje však výjimka z tohoto pravidla, kdy je prováděcím právním předpisem pro listinu zákon č. 500/2004 Sb. Správní řád, ze kterého explicitně plyne povinnost prostřednictvím § 69 odst. 1 opatřit listinu úředním razítkem, v tomto případě konkrétně rozhodnutí. Obdobné užití je přípustné, pokud bude zákon explicitně vyžadovat přítomnost razítka na

---

<sup>115</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ČR, Sp. zn. 20 Cdo 1280/2003 ze dne 27. května 2004, [Cit. 12. 3. 2023].

<sup>116</sup> Zákon České národní rady č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků.

<sup>117</sup> Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR, Sp. zn. 7 Afs 35/2003 – 67 ze dne 1. září 2004, [Cit. 13. 3. 2023].

listině. Platí zde základní poučka z teorie práva „*lex specialis derogat legi generali*“. Výslovný zákaz použití státních znaků v rovině propagačních doplňků. Dovolím si tvrdit, že výše popsané používání malého státního znaku bude v povědomí veřejnosti, jelikož veřejné listiny, jež jsou opatřovány malým státním znakem, jsou běžnou součástí života občana.<sup>118</sup>

Zákonné ustanovení dále umožňuje použít vyobrazení znaku na prostředku hotovostního platebního styku, konkrétně platných mincích. Soudobé mince ve svých podobiznách z rubové strany nevyobrazují malý státní znak, nýbrž pouze samotného českého dvouocasého lva nezasazeného do štítu. Zákon explicitně zakazuje vyobrazení velkého státního znaku na úředním razítku.<sup>119</sup>

Používání malého státního znaku je spojeno obdobně s ochranou přírody a krajiny. Označení zbylých dvou typů zvláště chráněných území zajišťuje malý státní znak. Pátým stupněm je přírodní rezervace, jejíž soudobý počet je osm set dvacet. Poslední stupeň pojednává o přírodní památce, dnešní počet skýtá tisíc pět set devadesát osm. Hranice těchto dvou zvláště chráněných území vyznačuje obdobně upozorňující označnický, ve kterém je promítnut v horní části zeleně zbarvené tabule malý státní znak a ve spodní části se pod znak tyčí příslušný název zvláště chráněného území. Na rozdíl od čtyř předešlých zvláště chráněných území si ze subjektivního pohledu myslím, že povědomí o těchto dvou zvláště chráněných územích, užívajících malý státní znak, nebude četné, jelikož zmíněná území jsou převážně malého rozsahu a v povědomí utkví spíše velký státní znak v rámci větších zvláště chráněných územních celků.<sup>120</sup>

### 4.3 Užívání státních barev

Zákon o užívání státních symbolů explicitně neupravuje používání státních barev ve svém znění. S barvami státní trikolory se nejčastěji můžeme v běžném životě setkat při různých událostech, a to například na stuhách pamětních věnců, které slouží k vyjádření úcty při pohřbech nebo jiných významných událostech. V historickém měřítku bývaly trikolorové stužky připínány na oděv, což mělo symbolizovat vítězství, případně odpor vůči politickému režimu. Demonstrativními

---

<sup>118</sup> *Mvcr.cz: Státní symboly České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, ©2023 [cit. 24. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statni-symboly-ceske-republiky.aspx>.

<sup>119</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 5 věta druhá, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>120</sup> Zákon české národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, § 14 odst. 2 písm. d) a f), ve znění pozdějších předpisů.

příklady mohou být obsazení Německem roku 1939 a obsazení a následný vznik protektorátu, oslava vítězství roku 1945 nebo zavrženíhodná okupace z roku 1968. Symbolická hodnota státních barev nachází své opodstatnění, také ve sportovní sféře, kde si fanoušci malují trikoloru na různé viditelné části těla, aby dali jasně najevo svoji příslušnost a podpořili tímto gestem národní reprezentaci. Používání státních barev bych klasifikoval jako segment obyčejového práva, kdy se na základě zvyklostí a tradic užívají v symbolické rovině – ať už v kladném nebo záporném slova smyslu. Povědomí bude vzhledem k faktu, že se užívání odráží od tradičních hodnot a není taxativní cestou ze zákona vynucováno, bez větších pochybností veřejností dobře známo.<sup>121</sup>

#### 4.4 Užívání státní vlajky

V první řadě je potřeba nadefinovat tři nosiče připadající v úvahu pro státní vlajku. První nosič, který je určen převážně pro pevninské užití, se nazývá stožár. Vlajková žerď je druhým typem nosiče, který nalezneme převážně na budovách. Posledním typem je vlajkový stěžeň, který je svým užitím nejtypičtější pro lodě. Z věcné podstaty věci je žádoucí, aby státní vlajka byla umístována v rámci exteriéru, ale její interiérové využití zákon vysloveně nezakazuje. Nejvhodnějším stylem užití je použití stožáru umístěného do střešních prostor patřících budov. Nevyhovuje-li tato možnost, následuje vyvěšení prostřednictvím žerdi, která zaujímá úhel 45° vůči budově. Existují tři způsoby vztyčování vlajky na stožár. První způsob, který je světově nejvíce rozšířený, tvoří zpravidla ocelové lanko, pomocí něhož se přes jednu kladku, nacházející se při horním okraji stožáru, vztyčuje vlajka. V dolní části stožáru se nachází úvazník, na který se lanko uvazuje. Druhý způsob převažuje v České republice a jedná se o systém dvou kladek – jedné u vrcholu, druhé ve spodní části stožáru, mezi kterými je lanko napnuté. Třetí způsob pojednává o vedení lanka z jedné strany kladky, vnitřkem stožáru. U spodního konce listu vlajky je závaží, jež list napíná a je připevněno k žerďovému prstenci. Přibližně v úrovni hrudníku je ve stožáru otvor, z něhož se lanko tahá. Následně je lanko možné zajistit (uvázat) o platformu k tomu určenou ve spodní části stožáru.<sup>122</sup>

---

<sup>121</sup> SEDLÁČKOVÁ, H. *Státní symboly České republiky na Pražském hradě*. Praha: Správa Pražského hradu, 2021. s. 37.

<sup>122</sup> EXNER, P. a kol. *Vlajky, prapory a jejich používání*. Liberec: Libea, 2004. s. 10.

Obečné schéma vyvěšování vlajek je v rámci České republiky platné dle následujícího klíče – 1) česká státní vlajka, 2) vlajky cizích států, 3) vlajka EU, 4) vlajky krajů včetně hl. města Prahy, 5) vlajky měst a obcí včetně hl. města Prahy, 6) vlajky městských částí a městských obvodů statutárních měst, 7) vlajky mezinárodních organizací, 8) vlajky národních organizací, 9) vlajky firemní, 10) ostatní vlajky. Pořadí se řídí následujícími pravidly – Vlajka ve vyšším stupni má přednost před vlajkou z nižšího, v případě vícero vlajek ze stejné kategorie zastává první místo domácí vlajka a následuje pořadí dle abecedního řazení. Existují důvody, za kterých lze promítnutý formát řazení opustit, tomu je například při konání mezinárodních akcí, spojených převážně se sportem.<sup>123</sup>

Vlajky se užívá i ve dnech státních svátků a při vládou vyhlášených příležitostech celostátního významu, jako je den smutku, případně den státního smutku. Státní vlajku v tyto dny vyvěšují oprávněné osoby z § 2 odst. 1 zákona č. 352/2001 Sb. o užívání státních symbolů, vyjma zdravotnické záchranné služby, hasičů, právnických a fyzických osob, na něž je zákonem delegován výkon státní správy a sportovců. Státní vlajka je vyvěšována na budovách, v nichž tyto osoby sídlí, a zpravidla její vyvěšení počíná 16. hodinou dne předcházejícího významnému dnu a svěšení je prováděno následujícího dne 8. hodinou ranní po významném dni. Při těchto dnech zákon umožňuje užití napodobeniny státní vlajky, která neodpovídá poměru 2:3 (šířky na délku) plynoucímu ze zákona č. 3/1993 Sb. o státních symbolech.<sup>124</sup> Dle § 9 písm. h) zákona č. 352/2001 Sb. o užívání státních symbolů se na znamení smutku spouští vlajka „na půl žerdi“.

Pomocnou vědou historickou specializující se na vlajky je vexilologie. Primární forma činnosti této disciplíny spočívá v popisování všeobecně stanovených pravidel užívání vlajek, jejich popisu a historickém vývoji. Kromě samotných vlajek se vexilologie zabývá ještě dvěma pojmy, které lze brát v přeneseném slova smyslu za napodobeniny státní vlajky – jedná se o prapory a korouhve. Zásadní rozdíl mezi vlajkou a praporem spočívá v listu, který je u praporu pevně přichycen k žerdi na rozdíl od vlajky, která je přichycena na lanku. Prapor rovněž nemusí dodržovat zákonný poměr šířky a délky jako vlajka. Listem je z hlediska vexilologie celá látková plocha. Korouhev je typem praporu, který se

---

<sup>123</sup> EXNER, P. a kol. *Vlajky, prapory a jejich používání*. Liberec: Libea, 2004. s. 16.

<sup>124</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 7 odst. 1 až 3, ve znění pozdějších předpisů.

nehodí do definice napodobeniny státní vlajky, jelikož je zavěšována prostřednictvím ráhna neboli vlajkového stěžně, který je zcela nepraktický pro užívání napodobeniny státní vlajky ze zákona plynoucí. Jeho rozpoložení může vychýlit i sebemenší poryv větru. Pro představu je vyobrazení státní vlajky situované na výšku v opticky podlouhlém vzezření, kde ráhna prochází středem korouhve. Demonstrativním příkladem byla římská korouhev vojska, která se skládala z červené látky zavěšené na kopí ve stylu písmena „T“.<sup>125</sup>

Vyvěšení státní vlajky trvale zákon umožňuje na budovách, v nichž sídlí oprávněné osoby taxativně uvedené v § 2 odst. 1 zákona o užívání státních symbolů. K předešlé čtveřici výjimek se přidává další trojice subjektů – státní fondy, státní a vědecké instituce a vzdělávací zařízení, které trvalé vyvěšení nemůžou užívat.<sup>126</sup> *„Státní vlajku mohou vyvěšovat vedoucí diplomatických misí a konzulárních úřadů České republiky na služebních dopravních prostředcích, a to při slavnostních příležitostech, a pokud je to v zemi jejich působení obvyklé.“*<sup>127</sup>

Zbylé, vysloveně neuvedené subjekty mohou státní vlajku volně užívat, zákonnou podmínkou tohoto používání je však dodržení vhodného a důstojného způsobu užívání.<sup>128</sup>

V případech, kdy vyvěšování státní vlajky doplňuje i vyvěšování vlajek cizích států, musí ze zákona státní vlajka zastávat nejčestnější místo. Toto místo je proměnlivé a zcela závisí na celkovém počtu vyvěšovaných vlajek. Vyvěšují-li se pouze dvě vlajky, česká státní vlajka v tomto případě zastává levou pozici z pohledu pozorovatele a je doplněna o druhou vlajku z pravé strany. Čestné místo pro státní vlajku při lichém počtu vlajek bude vyhrazeno ve středu a pořadí zbylých vlajek bude tvořeno abecedně, kdy první abecedně zařazena země bude umístěna nalevo od české, následující druhá zaujme místo napravo, třetí bude vztyčena vedle první a čtvrtá vedle druhé. Ve shodném schématu se pokračuje, dokud se nevyčerpá počet vlajek. Opačným schématem se bude řídit sudý počet vlajek, kde je čestné místo pro českou vlajku ve střední levé pozici. Tentokrát je první abecední vlajka země umístěna do pravé řady od české, následující druhá pak do levé řady od české vlajky. Schéma zůstane obdobné, tedy vždy jedna vlajka v pravé řadě a následně

<sup>125</sup> EXNER, P. a kol. *Vlajky, prapory a jejich používání*. Liberec: Libea, 2004. s. 6.

<sup>126</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 7 odst. 4, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>127</sup> Tamtéž § 7 odst. 5. [Cit. 26. 2. 2023].

<sup>128</sup> Tamtéž § 7 odst. 6.

další vlajka v levé řadě. Vyvěšuje-li se více vlajek než pět, zákon přijímá schéma, kde je čestným místem pro českou vlajku počáteční místo nejvíce nalevo a následující abecední řazení probíhá směrem doprava. Při větších počtech je kromě počátku možnost vyvěsit českou vlajku taky na konci, kde symbolicky uzavře řadu.<sup>129</sup>

Styl vztyčování vlajky z hlediska rychlosti probíhá co možná nejrychleji, jak to jen daná situace umožňuje. Na druhou stranu její spouštění zabírá nejdlejší možný čas a probíhá v lidově řečeném „*hlemýždím tempu*“. Tento akt probíhá ve vojenských objektech a na plavidlech prostřednictvím čestné stráže, dovoluje-li to technická stránka je akt doprovázený státní hymnou. Obřad probíhá dle striktních pravidel, kdy každý z přítomných zdraví čelem k vlajce, civilní osoby mužského pohlaví takto zdraví s obnaženou hlavou, ženské pohlaví není povinno snímat pokrývku hlavy. Dalším pravidlem při vztyčování české státní vlajky spolu s cizími státními vlajkami je nutnost dodržovat následující schéma, kdy je česká vlajka vztyčena jako první a při opačném aktu je spouštěna jako poslední. Dle parametrů mezinárodního práva je žádoucí, aby každá státní vlajka byla vyvěšena v rámci samostatného stožáru, kde rozmezí mezi jednotlivými stožáry činí minimální vzdálenost dvou délek vlajky. Vlajky musí být dále vyvěšeny ve stejné výšce a disponovat přibližně stejnou velikostí. Za nepříznivých živelných podmínek je vlajka urychleně spuštěna, aby se předešlo jejímu zničení, a hned jak to situace dovolí, je opět vztyčena. Dojde-li k opotřebení vlajky, je povinnost ji vyměnit za novou a starou buď důstojně spálit, nebo vyžadují-li to okolnosti, uložit do muzea.<sup>130</sup>

Zákon o užívání státních symbolů taxativně vymezuje způsob a pravidla, které je nutno dodržovat při používání státní vlajky. První pravidlo se zabývá horizontálním vyvěšením státní vlajky. Pravidlo lze rozdělit do dvou základních částí, kdy se první část zabývá situováním a stanovuje povinnost vlajku vyvěšovat takovým způsobem, aby byla bílá barva vždy nahoře. Druhá část pojednává o orientaci modrého klínu, který musí směřovat k nosiči vlajky a tvořit jeho bezprostřední blízkost. Nezákonné vyvěšení by spočívalo v orientaci, když by se modrý klín nacházel na vzdálenější okraji vlajky ve vztahu k nosiči. Druhé

---

<sup>129</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 8, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>130</sup> EXNER, P. a kol. *Vlajky, prapory a jejich používání*. Liberec: Libea, 2004. s. 17.

pravidlo pojednává o vertikální orientaci vlajky. Při vertikální orientaci je žádoucí situovat vlajku tak, aby při pohledu na nosič byl bílý pruh vlevo a modrý klín tvořil ve své širší části vrchol vertikálně orientované vlajky. Užší část je směřována dolů. Pro vyvěšování vlajky slouží průčelí budovy. Interiérově je vlajka umísťována vlevo od řečnického pultu (z pohledu pozorovatele), v případě řečníka se jedná o pravou stranu.<sup>131</sup>

Kromě pravidel užívání obsahuje výše zmíněný zákon taktéž výčet vyloženě zakázaných činností spojených s používáním státní vlajky. Zákon zakazuje použití vlajky jako určitou formu zakrytí při slavnostním odhalování desek nebo pomníků. Další zákaz se týká vzezření vlajkové žerdi, která nesmí být doplněna ozdobami a na níž se kromě české státní vlajky nesmí nacházet žádná jiná vlajka. Následující zákaz užití pojednává o nutnosti nepřetržitého vztyčení a následného spuštění – při celém aktu je navíc nežádoucí, aby se vlajka dotýkala země. Při pietních událostech, doprovázejících uložení do hrobu nebo zpopelnění nebožtíka, je výslovně zakázáno, aby byla vlajka uložena spolu s rakví do hrobu, případně aby byla vlajka spálena s tělem zesnulého. Zákon dále zakazuje jakýkoliv typ doplňku státní vlajky, například ve formě různých nápisů, znaků, smutečních závojų... Poslední věcí, kterou zákon taxativně nepřipouští, je používání poškozené nebo zničené státní vlajky.<sup>132</sup>

Státní vlajka je asi jediný státní symbol, kterému zákon umožňuje rozsáhlou škálu užití i napříč veřejností. Jelikož zákon stanovuje obecná pravidla používání, nejedná se o výsostné právo užívání oprávněných osob. Pokud bude občan vlajku užívat vhodným a důstojným způsobem, nebude nijak perzekuován. Státní vlajku můžeme zahlédnout i na různých propagačních předmětech (hrníčky, trička...). Hojně používání spadá do sportovního odvětví, kde se při triumfu českého sportovce nebo reprezentace vyvěšuje státní vlajka za doprovodu národní hymny. Případně se sami sportovci „zabalují“ do této vlajky. Při podpoře národního týmu se státní vlajka objevuje i u fandících davů, nejčastěji v namalované formě na různých částech těla nebo v hmatatelné látkové podobě. Použití tohoto symbolu je velmi rozsáhlou, záležitostí a tak není potřeba dále rozvádět povědomí veřejnosti.

---

<sup>131</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 9 písm. a) až c), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>132</sup> Tamtéž § 9 písm. d) až j).

## 4.5 Užívání vlajky prezidenta republiky

Míra použitelnosti je u tohoto státního symbolu značně omezená a ve své podstatě je k jeho užití oprávněn pouze prezident České republiky. Vlajka je primárně užívána k označení sídla prezidenta republiky, pokud je zrovna přítomen na území České republiky. Vyjede-li prezident na zahraniční cestu, dochází zároveň při překročení státní hranice prezidentem ke spuštění prezidentské vlajky. Vlajka není vyvěšená ani v situaci, kdy není úřad prezidenta obsazen. Vlajkou prezidenta republiky lze taktéž ozdobit dopravní prostředek užívaný prezidentem republiky. Nejvhodnějším umístěním vlajky bývá v případě automobilu pravý přední blatník. Kromě těchto věcí lze užit vlajku obdobně při činnostech spojených s působností prezidenta republiky. Institut prezidentské vlajky vznikl již za dob první republiky a v průběhu doby zůstal řazen mezi státní symboly. V dvacátého století užívalo prezidentskou standartu celkem devět prezidentů. V soudobé historii samostatné České republiky vlajku užívali tři prezidenti, Václav Havel, Václav Klaus a Miloš Zeman. Čtvrtým uživatelem je Petr Pavel, který vzešel z lednových prezidentských voleb. Povědomí o užívání prezidentské vlajky bude obecně známým institutem, jelikož k jeho oprávnění je způsobilý pouze prezident. Největší rozruch spojený s prezidentskou standartou vyvolala bezesporu skupina ZTOHOVEN.<sup>133</sup>

Trojice pachatelů ze skupiny ZTOHOVEN se v přestrojení neoprávněně dostala po přistaveném lešení na střechu jižního čestného křídla Pražského hradu. Po střeše se dostali ke stožáru s vlajkou prezidenta republiky, kterou následně sňali, a na její místo vztyčili červenou textilii, představující pánské spodní prádlo. Při procesu vztyčování navíc záměrně poškodili mechanismus s ocelovým lankem, aby ztížili následné odstranění textilie. Pachatelé poté srolovali prezidentskou vlajku do balíčku, který s vědomím, že se pod lešením nacházejí již čekající příslušníci policie a hradní stráž, odhodili na přilehlou terasu kavárny Starbucks, ze které ji s největší pravděpodobností musel odnést další člen uskupení, který není jmenovitě znám, jelikož po následném ohledání terasy nebylo po balíčku s prezidentskou vlajkou ani stopy. Pachatelé byli shledáni vinnými v třech trestněprávních institutech – výtržnictví, krádeži a poškození cizí věci, vše ve spolupachatelství. Celková vzniklá škoda skutku činila (63 544,60 Kč), kterou měli pachatelé rovným dílem zaplatit. Vzhledem k tomu, že dva obžalovaní, byli dosavadně bezúhonní a u

---

<sup>133</sup> DOLEŽAL, J., a kol., *Veritas vincit =100 let Kanceláře prezidenta republiky*. Praha: Správa Pražského hradu, 2019. s. 115.



třetí uplynulo od posledního trestu již osm let, byl stanoven podmíněný úhrnný trest odnětí svobody na šest měsíců se zkušební dobou trvání na jeden rok. Soud dále stanovil trest v podobě propadnutí věci, která se týkala textilie a příslušenství ke skutku potřebnému. Jeden z trojice pachatelů se rozsudku nedožil, jelikož podlehl zraněním z nehody na motorce. Uskupení tehdy tvrdilo, že byla vlajka rozstříhána na tisíc sto padesát dva kousků a rozdána náhodným lidem, ovšem tuto tezi vyvrátil při své inauguraci soudobý prezident Petr Pavel, kde odcizenou standartu rozvinul z balkónu Pražského hradu. Celý skutek měl představovat nesouhlas s politikou nyní již emeritního prezidenta Miloše Zemana. Zde se zcela ztotožňuji se závěrem soudu. *„Tyto symboly přitom nemají význam individuální, nejsou vztaženy ke konkrétní osobě, ale symbolizují celospolečenské hodnoty a v případě prezidentské zástavy instituci prezidenta republiky, která tradičně požívá celospolečenské úcty a vážnosti, přičemž tento symbol nepředstavuje konkrétní osobu právě úřad vykonávající.“*<sup>134</sup>

#### 4.6 Užívání státní pečeti

Z historického úhlu pohledu zastávala pečeť významnou roli a byla nedílnou součástí vládnoucí vrstvy a pyšnila se rozsáhlou versatilitou užívání. Postupem doby ovšem ztrácela na možnosti využití a soudobé užívání spadá převážně do ceremoniální roviny. Hlavním typem použití plynoucí ze zákona je *„...pečetění mezinárodních smluv a plných mocí, ratifikačních listin nebo jiných listin vydávaných v souvislosti se sjednáváním mezinárodních smluv nebo ukončováním jejich platnosti...“*<sup>135</sup>. Kromě těchto typů, se státní pečeť objevuje na pověřovacích listinách diplomatických zástupců. Zákon dále umožňuje situace, při kterých je státní pečeť žádoucí, ale je zapotřebí dodržení několika podmínek – musí tak výslovně stanovit zvláštní zákon, případně mezinárodní smlouva, která byla vyhlášena na území České republiky a kterou je zároveň vázána. Zákon ve svém znění neopomíná ani institut zvykového práva a umožňuje použití pečeti při aktech, které jsou neodmyslitelně spojené s používáním státní pečeti. Valné mínění o používání v okruhu široké veřejnosti nebude dostačující, jelikož procedury

---

<sup>134</sup> Rozsudek obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 5. dubna 2017, Sp. zn. 2T 114/2015, [Cit. 13. 3. 2023].

<sup>135</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 10, ve znění pozdějších předpisů.

používání pečeti se pohybují na mezinárodní úrovni a ne každý „smrtelník“ má přístup nahlédnout do procesu.<sup>136</sup>

#### **4.7 Užívání státní hymny**

Ze zákona plynoucí užívání státní hymny je na rozdíl od jiných státních symbolů velice strohé a obecně formulované. Hraní a zpívání státní hymny je zákonně umožňováno při státních svátcích a široce definovatelných příležitostech, při kterých je to obvyklé. Hraní státní hymny ve valné většině případů doprovází ceremoniální události spojené s užíváním státní vlajky. Významná míra používání spadá obdobně jako u jiných státních symbolů do sportovního odvětví. Demonstrativně mě napadá vyvěšování státní vlajky po vítězném zápase českých hokejistů, kdy je proces vyvěšování doprovázen hraním melodie státní hymny, nebo případ kdy zazní před fotbalovým zápasem reprezentace vlastní státní hymna za každý soupeřící celek. Nemusí se nutně jednat o reprezentační celek, ale hymna se totiž hraje i při individuálním triumfu českého sportovce na olympiádě nebo při mezinárodním klání, kde ceremoniál probíhá obdobně jako u celku hokejové reprezentace. Široká veřejnost bude mít povědomí o užívání spojené převážně s ceremoniálními událostmi a sportem.<sup>137</sup>

---

<sup>136</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 11, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>137</sup> Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, § 12, ve znění pozdějších předpisů.

## Závěr

Diplomová práce měla stanoven cíl, zhodnocení jednotlivých právních úprav užívání a míru ochrany státních symbolů v průběhu doby. Dle subjektivního zhodnocení se mi tento vytýčený cíl povedlo naplnit. Cíl se povedlo naplnit zjištěním primárně v kapitole druhé a čtvrté.

Už od Československa se ochrana užívání státních symbolů řešila primárně v rámci přestupkového práva. Došlo ke specifickému zjištění, že například okresní úřady v platnosti zákona č. 269/1936 Sb., disponovaly pravomocí nařídit trest odnětí svobody do výše dvou měsíců za přestupek vůči státním symbolům. Na krátkou dobu se ochrana dostala v 50. letech do trestněprávní roviny, ale neměla dlouhého trvání a rokem 1961 se vrátila zpátky do přestupkové roviny a zůstala tam až do současnosti.

Největší problém představoval a priori zákon č. 68/1990 Sb. o užívání státního znaku a státní vlajky, k soudobému zákonu č. 352/2001 Sb. o užívání státních symbolů. Meritum problému spočívalo v absenci taxativně stanoveného barevného provedení úředního razítka. Právě tento typ tvoří valnou většinu judikatury o státní symbolice, a proto je v soudobém zákoně taxativně ukotveno jednobarevné provedení úředního razítka. Tento krok přinesl bezesporu kýženou redukci podávaných žalob tohoto typu a měl určitě také obecně pozitivní dopad na rychlost rozhodování soudně řešených sporů.

Stěžovatelé se domáhali neplatnosti dokumentů s jednobarevným otiskem úředního razítka z důvodu mylného použití a následné interpretace zákona o státních symbolech (č. 3/1993 Sb.), ze kterého sice vyplývá barevné provedení malého státního znaku, ale nikterak neupravuje jeho samotné používání, nýbrž jen vzhled dotčených symbolů. Právě formulace dobového zákona o užívání „...*na úředním razítku je vyobrazen malý státní znak...*“ evokovala automaticky mylný dojem u stěžovatelů, že vzhled úředního razítka musí odpovídat barevnému provedení malého státního znaku. Je nutno podotknout dle mého názoru, že se namísto klasického „dovolávání svých práv“, stěžovatele spíše amatérsky pokoušeli nalézt tzv. právní kličky, aby byli zproštěni povinností plynoucích z patřičných dokumentů, které převážně obsahovaly povinnosti spjaté s uhrazením nemalých finančních částek. Dále je nutno podotknout, že Nejvyšší správní soud došel k závěru ve svém rozhodnutí ze dne 1. září 2004 (Sp. zn. 7 Afs 35/2003 – 67),

že i před platností soudobého zákona, de facto dobový zákon umožňoval obojí provedení – barevné i jednobarevné.

Ze subjektivního úhlu pohledu si myslím, že si státní symbolika zaslouží ukotvení v trestněprávní rovině vzhledem k hodnotovému významu, který představuje. Každý hanobící akt symbolů svým způsobem hanobí celou Českou republiku a její občany a není dle mého názoru adekvátní, aby čin směřující proti státu byl klasifikován jako přešůpek. Je nutno podotknout, že i přes obecnou přestupkovou rovinu se může delikt vůči státním symbolům dostat do trestněprávní roviny, například naplní-li se skutková podstata institutu výtržnictví. Jednodušší cestou mi přijde ustanovení trestněprávního institutu hanobení státních symbolů, který by celkově zrychlil dokazovací procesy. Nezbytnost normy není akutní, jelikož skutky proti státním symbolům netvoří zásadní problém ve společnosti, ale jde dle mého přesvědčení čistě o symbolickou rovinu. Jako předlohu lze použít hanobení státních symbolů v Polsku, kde je trestem odnětí svobody v délce až jednoho roku za tento čin, což odpovídá mé představě o délce trestu, delší doby mi už přijdou neadekvátní. Obdobnou délku trestu také stanovoval v 50. letech dobový Trestní zákoník. Pokud se nebudeme pohybovat v rovině s trestem odnětí svobody, napadá mě možné zvažování úpravy, kdy by byla výše finančního trestu vázána na příjem delikventa. Tento systém, pokud je mi známo používají v Rakousku při dopravních přestupcích.

## Resumé

This diploma thesis had established one objective, whose purpose was an evaluation of the legislation focused on the protection and usage of the national symbols of the Czech Republic in a course of time. In my opinion, I had successfully achieved this task.

I managed to fulfill the objective mainly through the second and also the fourth main chapter, where the transgression norms of the law covered the protection of the national symbols since the foundation of Czechoslovakia. For example, when the norm č. 269/1936 Sb. was in validity, the district office had the authority to set imprisonment punishment for a length of two months for transgression against national symbols. For a short period of time in the 50s, protection was covered by criminal law. Afterward, it returned to transgression law where it remains to this day. The biggest issue which the norm č. 68/1990 Sb. contained is that it lacked an exactly established colorful form for an official stamp and many people interpreted the law incorrectly and were demanding an annulment of the documents with a monochrome stamp by the court. The judgments from this period of time were mainly caused by this problem. There are a few judgments connected to national symbolism, but most of them contain a type with a monochrome stamp. The problem was solved by the new norm č. 352/2001 Sb. where the monochrome form of the stamp was exactly established by a lawmaker. This step led to a reduction of litigations.

From my point of view, I think that protection of the national symbols should be protected by norms of criminal law, because of the value importance that the national symbols with no doubt represent. Every defamation act against national symbols is similar to a defamation act against the whole country or every single national member. Because of this reason, I consider the protection solely in transgression law inadequate. The fact is that even if the protection is mainly in transgression law, the acts can be classified by criminal law, however, it is necessary to fulfill the facts of the norm of criminal law, for example, disorderly conduct. The easiest way, in my eyes, is to set criminal law norms for defamation acts against national symbols to speed up the evidentiary process. This norm isn't necessarily needed, because acts against national symbols aren't much frequented among illegal behaviour and appear very rarely. However, it is all about a symbolic point of view.

## Zdroje

### Knižní monografie

AUGISTIN, J. *Česká republika ve znacích, symbolech a erbech*. Sokolov: Arbor, 1997. ISBN: 80-901534-0-2.

BIEDERMAN, J. a kol. *Doteky státnosti: založeno 1918*. Praha: Ministerství obrany České republiky- VHÚ Praha, 2018. ISBN: 978-80-7278-756-2.

BROŽEK, A. *Lexikon vlajek a znaků zemí světa*. Praha: Kartografie, 2003. ISBN: 80-7011-581-5.

DOLEŽAL, J. a kol. *Veritas vincit = 100 let Kanceláře prezidenta republiky*. Praha: Správa Pražského hradu, 2019. ISBN: 978-80-88315-04-9.

EXNER, P. a kol. *Vlajky, prapory a jejich používání*. Liberec: Libea, 2004. ISBN: 978-80-260-2445-3.

GÖSSEL, G. a kol. *Státní hymna České republiky v proměnách doby*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2008. ISBN: 978-80-7036-237-2.

KREJČÍK, T., PSÍK, R. *Základy Heraldiky*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. ISBN: 978-80-7368-644-4.

MARTÍNEK, J. *Naší republice je 100 let: 1918-2018*. Praha: Fragment, 2018. ISBN: 978-80-253-3875-9.

SEDLÁČEK, P. *Česká panovnícká a státní symbolika*. Praha: Státní ústřední archiv, 2002. ISBN: 80-85475-86-3.

SEDLÁČEK, P. *Symboly republiky*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2007. ISBN: 80-87041-29-1.

SEDLÁČKOVÁ, H. *Státní symboly České republiky na Pražském hradě*. Praha: Správa Pražského hradu, 2021. ISBN: 978-80-88315-11-7.

SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol. *Barvy v právu*. Brno: The European Society for History of Law; Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2015. ISBN:

SVOBODA, Z. *Česká státní a vojenská symbolika*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 1996. ISBN: 80-85469-90-1.

SVOBODA, Z. *Československá státní a vojenská symbolika*. Praha: Federální ministerstvo obrany, 1991. ISBN: 80-85469-03-0.

VOJTÍŠEK, V. *Naše státní znaky: (staré i nynější)*. Praha-Karlín: Vesmír, 1921.

ZOUBEK, V. *Česká státní a policejní symbolika*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN: 978-80-7251-334-5.

## **Právní předpisy**

### **Ústavní zákony**

Zákon č. 121/1920 Sb., kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 67/1990 Sb., o státních symbolech České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 81/1990 Sb., o změně názvu Československé socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 101/1990 Sb., o změně názvu Československé federativní republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 102/1990 Sb., o státních symbolech České a Slovenské Federativní republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii, ve znění pozdějších předpisů.

### **Zákony**

Zákon č. 37/1918 Sb., o prozatímní Ústavě, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 252/1920 Sb., kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 269/1936 Sb., o užívání vlajek, znaků a jiných symbolů, jakož i stejnokrojů a odznaků, a o opatřeních proti závadným označením, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 86/1950 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 163/1960 Sb., o státním znaku a o státní vlajce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 60/1961 Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 133/1958 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 68/1990 Sb., o užívání státního znaku, státní vlajky a ostatních státních symbolů České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 157/1994 Sb., o státních vyznamenáních České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 245/2000 Sb., o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu, ve znění pozdějších předpisů.



Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 114/2003 Sb., o provádění referenda, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona o ČNB, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 269/2021 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů.

Návrh zákona o zemských znacích a vlajkách [online]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORNCPPJBM3E/>.

### **Vyhlášky a nařízení**

Nařízení vlády republiky Československé č. 300/1919 Sb., jimž se stanoví státní znak, ve znění pozdějších předpisů.

Vládní nařízení č. 222/1939 Sb., jimž se mění zákon č. 252/1920 Sb., kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška ministerstva vnitra č. 115/2003 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 114/2003 Sb., o provádění referenda, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 166/2014 Sb., kterou se stanoví vnější označení příslušníka Vězeňské služby České republiky, prokazování příslušnosti k Vězeňské službě České republiky a zvláštní barevné provedení a označení služebních vozidel, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška ministerstva vnitra č. 122/2015 Sb., o policejním označení, ve znění pozdějších předpisů.

### **Judikatura**

Usnesení Ústavního soudu Sp. zn. I. ÚS 108/02 ze dne 11. března 2003.

Usnesení Ústavního soudu Sp. zn. I. ÚS 105/02 ze dne 11. března 2003.

Usnesení Ústavního soudu Sp. zn. Pl. ÚS 15/03 ze dne 26. června 2003.

Usnesení Ústavního soudu Sp. zn. Pl. ÚS 18/03 ze dne 2. července 2003.

Usnesení Nejvyššího soudu Sp. zn. Cdo 1280/2003 ze dne 27. května 2004.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu Sp. zn. 7 Afs 35/2003-67 ze dne 1. září 2004.

Rozsudek obvodního soudu pro Prahu 1, Sp. zn. 2T 114/2015 ze dne 5. dubna 2017.

## Internetové zdroje

FRANTA, O. *Pomlčková válka: Československo nebo Česko-Slovensko? Jak se válčilo o pomlčku a ignoroval pravopis* [online]. Český rozhlas, ©1997-2023 [cit. 10. 2. 2023]. Poslední změna 5. 9. 2016. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/pomlckova-valka-ceskoslovensko-nebo-cesko-slovensko-jak-se-valcilo-o-pomlcku-a-6233718>.

JUREK, K. *Proč má český lev dva ocase? Teorii je více* [online]. Rexter, ©GTO Solutions [cit. 13. 2. 2023]. Poslední změna 19. 11. 2018 7:30. Dostupné z: [https://www.rexter.cz/rubriky/zajimavosti/proc-ma-cesky-lev-dva-ocasy-teorii-je-vice\\_239.html](https://www.rexter.cz/rubriky/zajimavosti/proc-ma-cesky-lev-dva-ocasy-teorii-je-vice_239.html).

KAČMÁR, T. *Zeman: Národní pták? Takovou blbost jsem už dlouho nečetl, už přes 100 let jednoho máme* [online]. CNN Prima News, ©FTV Prima. Poslední změna 18. 2. 2022 12:56 [cit. 7. 2. 2023]. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/zeman-narodni-ptak-takovou-blbost-jsem-uz-dlouho-necetl-uz-pres-100-let-jednoho-mame-81091>.

KLÍMOVÁ, J. *Hanobení státních symbolů není trestný čin- Rozhovor s ústavním právníkem Janem Wintrem o trencích nad hradem a hranicích svobody projevu* [online]. Respekt, ©Economia [cit. 17. 2. 2023]. Poslední změna 24. 9. 2015. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/rozhovor/hanobeni-statnich-symbolu-neni-trestny-cin>.

*Ačr.army.cz* [online]. Army.cz, ©2023. Dostupné z: <https://acr.army.cz>.

*Bis.cz: Znak služby, služební přísaha a průkaz* [online]. Bezpečnostní informační služba, ©2023 [cit. 21. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/znak-sluzby-sluzebni-prisaha-a-prukaz/>.

*Čnb.cz: Bankovky a mince: České bankovky* [online]. ČNB, ©2023 [cit. 18. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/bankovky/>.

*Hrad.cz: Pražský hrad pro návštěvníky: Korunovační klenoty* [online]. Pražský hrad, ©2023 [cit. 6. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prazsky-hrad-pro-navstevniky/ostatni/korunovacni-klenoty-10202>.

*Kudyznudy.cz: aktuality: 7 věcí, které nevíte o korunovačních klenotech* [online]. CzechTurism, ©2023 [cit. 6. 2. 2023]. Poslední změna 16. 1. 2023. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/7-veci-ktere-nevite-o-korunovacnich-klenotech>.

*Kudyznudy.cz: česká nej: přírodní: lípa- český národní strom* [online]. CzechTurism, ©2023 [cit. 7. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/ceska-nej/prirodni/lipa-cesky-narodni-strom>.

*Mdčr.cz: dokumenty: silniční doprava: registr vozidel: osvědčení o registraci vozidel část I. a II.* [online]. Ministerstvo dopravy ČR, ©2023 [cit. 19. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.mdcr.cz/Dokumenty/Silnicni-doprava/Registrace-vozidel>.

*Mvčr.cz: Osobní doklady* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, ©2023 [cit. 19. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady-642319.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

*Mvčr.cz: Státní symboly České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, ©2023 [cit. 24. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statni-symboly-ceske-republiky.aspx>.

*Myjsmetonevzdali.cz: Nástup komunismu a padesátá léta: Únor 1948* [online]. Post Bellum, ©2023 [cit. 8. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.myjsmetonevzdali.cz/temata/nastup-komunismu-a-padesata-leta/unor-1948/>.

*Nášregion.cz: Jeho píseň se stala neoficiální nacistickou hymnou. Znáte životní příběh Horsta Wessela?* [online]. A11, ©2015 – 2023 [cit. 8. 2. 2023]. Poslední změna 23. 2. 2019. Dostupné z: <https://nasregion.cz/jeho-pisen-se-stala-neoficialni-nacistickou-hymnou-znate-zivotni-pribeh-horsta-wessela-89206/>.

## Doplňkové internetové zdroje

FIALA, A. *Trenýrkami to neskončilo. Vlajku členové Ztohoven rozstříhali a teď ji rozdávají* [online]. Česká televize, ©1996-2021. Poslední změna 27. 6. 2016. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1830064-trenyrkami-neskoncilo-vlajku-clenove-ztohoven-rozstrihali-a-ted-ji-rozdavaji>.

TESÁR, D. *Od roku 2035 bez spalovacích motorů. Europoslanci přijali novou regulaci, zahrnuje však i výjimky*. [online]. iRozhlas, ©1997-2023 Český rozhlas. Poslední změna 14. 2. 2023 21:07. Dostupné z: [https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/regulace-evropsky-parlament-eu-auta-emise-co2\\_2302142107\\_ula](https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/regulace-evropsky-parlament-eu-auta-emise-co2_2302142107_ula).

*Blesk.cz: zprávy a události: soud pro skupinu Ztohoven potvrdil trest za rudé trenky. Filip se toho nedožil* [online]. CZECH NEWS CENTER, ©2001-2023. Poslední změna 27. 9. 2017 10:25. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/496345/soud-pro-skupinu-ztohoven-potvrdil-trest-za-rude-trenky-filip-42-se-toho-nedozil.html>.

*Dh.cz: aktuality: státní znak mohou od roku 2022 používat i dobrovolní hasiči* [online]. SH ČMS, ©2023. Dostupné z: [www.dh.cz/index.php/aktuality/1647-statni-znak-mohou-od-roku-2022-pouzivat-i-dobrovolni-hasici16](http://www.dh.cz/index.php/aktuality/1647-statni-znak-mohou-od-roku-2022-pouzivat-i-dobrovolni-hasici16).

*Drusop.natura.cz: ost: chrobjekty: sumarizace* [online]. AOPK ČR, ©T-MAPY. Dostupné z: <https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/>.

## Seznam příloh

Příloha č. 1: Provizorní státní znak 1919 .....	71
Příloha č. 2 Malý státní znak ČSR .....	72
Příloha č. 3 Střední státní znak ČSR.....	73
Příloha č. 4 Velký státní znak ČSR.....	74
Příloha č. 5 Vlajka prezidenta ČSR.....	75
Příloha č. 6 Typář malé státní pečeti ČSR.....	76
Příloha č. 7 Typář velké státní pečeti ČSR.....	77
Příloha č. 8 Protektorátní státní vlajka.....	78
Příloha č. 9 Menší znak.....	79
Příloha č. 10 Větší znak.....	80
Příloha č. 11 Protektorátní vlajka prezidenta.....	81
Příloha č. 12 Hvězda s československým lvem.....	82
Příloha č. 13 Státní znak ČSSR.....	83
Příloha č. 14 Vlajka prezidenta ČSSR.....	84
Příloha č. 15 Státní pečeť ČSSR.....	85
Příloha č. 16 Návrh státního znaku V. Havlem.....	86
Příloha č. 17 Státní znak ČSFR.....	87
Příloha č. 18 Vlajka prezidenta ČSFR.....	88
Příloha č. 19 Státní pečeť ČSFR.....	89
Příloha č. 20 Velký státní znak ČR.....	90
Příloha č. 21 Malý státní znak ČR.....	91
Příloha č. 22 Státní vlajka ČR.....	92
Příloha č. 23 Vlajka prezidenta ČR.....	93
Příloha č. 24 Státní pečeť ČR.....	94
Příloha č. 25 Státní hymna ČR.....	95
Příloha č. 26 Vlajky a znaky zemí Čech, Moravy a Slezska.....	96

**Příloha č. 1:** *Provizorní státní znak 1919*



**Zdroj:** *SEDLÁČEK, P. Česká panovnická a státní symbolika. s. 92.*

**Příloha č. 2:** *Malý státní znak ČSR*



**Zdroj:** *SEDLÁČEK, P. Česká panovnická a státní symbolika. s. 96.*

**Příloha č. 3: Střední státní znak ČSR**



**Zdroj:** SEDLÁČEK, P. *Česká panovnícká a státní symbolika*. s. 97.



**Příloha č. 4:** *Velký státní znak ČSR*



**Zdroj:** *SEDLÁČEK, P. Česká panovnícká a státní symbolika. s. 95.*

**Příloha č. 5:** *Vlajka prezidenta ČSR*



**Zdroj:** *SEDLÁČEK, P. Česká panovnická a státní symbolika. s. 98.*

**Příloha č. 6:** *Typář malé státní pečeti ČSR*



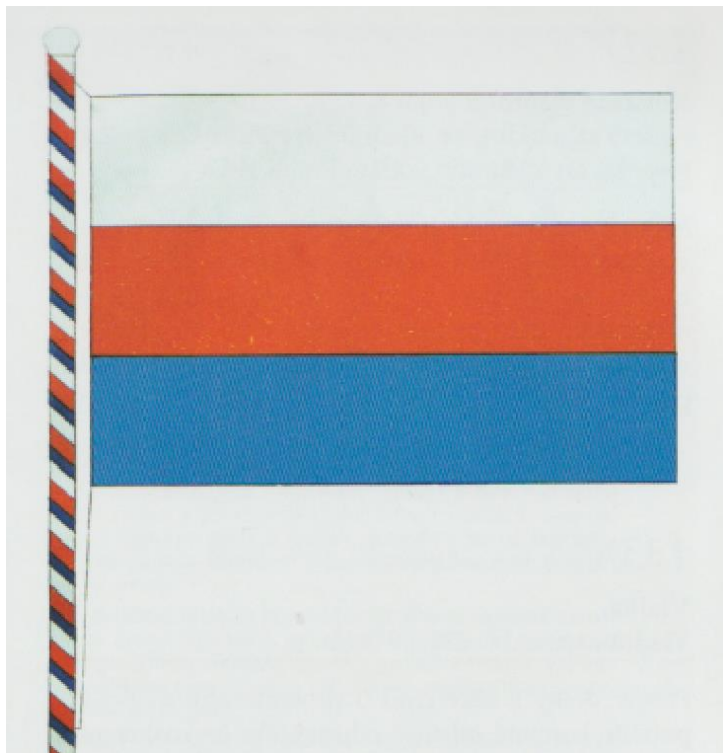
**Zdroj:** *SEDLÁČEK, P. Česká panovnická a státní symbolika. s. 98.*

**Příloha č. 7:** *Typář velké státní pečeti ČSR*



**Zdroj:** *SEDLÁČEK, P. Česká panovnická a státní symbolika. s. 99.*

**Příloha č. 8:** *Protektorátní státní vlajka*



**Zdroj:** *SEDLÁČEK, P. Česká panovnická a státní symbolika. s. 107.*

**Příloha č. 9: Menší znak**



**Zdroj:** *SEDLÁČEK, P. Česká panovnická a státní symbolika. s. 106.*

**Příloha č. 10: Větší znak**



**Zdroj:** *SEDLÁČEK, P. Česká panovnická a státní symbolika. s. 106.*

**Příloha č. 11:** *Protektorátní vlajka prezidenta*



**Zdroj:** *SEDLÁČEK, P. Česká panovnická a státní symbolika. s. 108.*



**Příloha č. 12:** *Hvězda s československým lvem*



**Zdroj:** *SEDLÁČEK, P. Česká panovnícká a státní symbolika. s. 114.*

**Příloha č. 13: Státní znak ČSSR**



**Zdroj:** Příloha 1, zákona č. 163/1960 Sb. o státním znaku a státní vlajce.

**Příloha č. 14:** *Vlajka prezidenta ČSSR*



**Zdroj:** *Příloha 3, zákona č. 163/1960 Sb. o státním znaku a státní vlajce.*

**Příloha č. 15:** *Státní pečeť ČSSR*



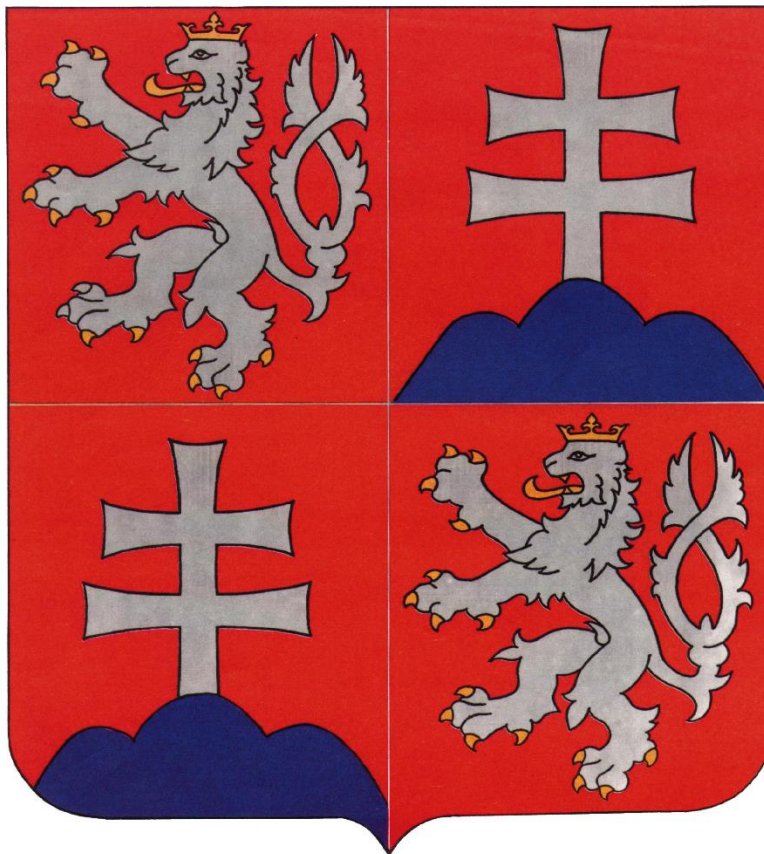
**Zdroj:** *SEDLÁČEK, P. Česká panovnícká a státní symbolika. s. 113.*

**Příloha č. 16:** *Návrh státního znaku V. Havlem*



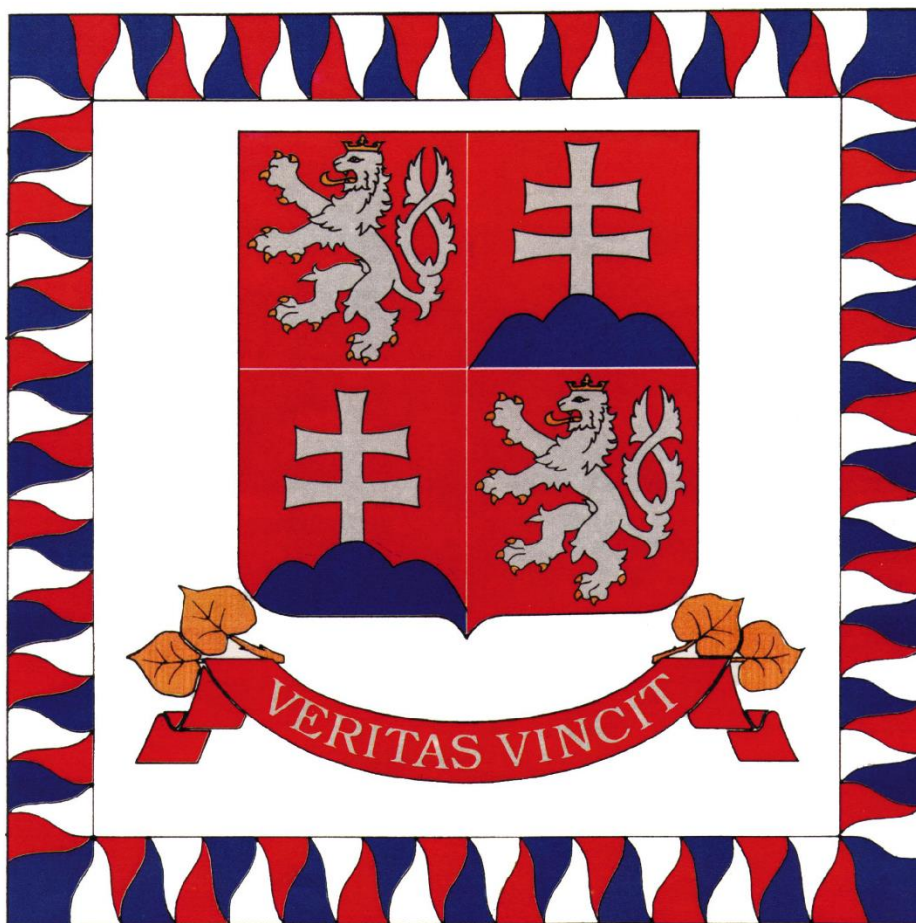
**Zdroj:** *SEDLÁČEK, P. Česká panovnická a státní symbolika. s. 117.*

**Příloha č. 17: Státní znak ČSFR**



**Zdroj:** Příloha 1, ústavního zákona č. 102/1990 Sb. o státních symbolech ČSFR.

**Příloha č. 18: Vlajka prezidenta ČSFR**



**Zdroj:** Příloha 3, ústavního zákona č. 102/1990 Sb. o státních symbolech ČSFR.

**Příloha č. 19: Státní pečeť ČSFR**



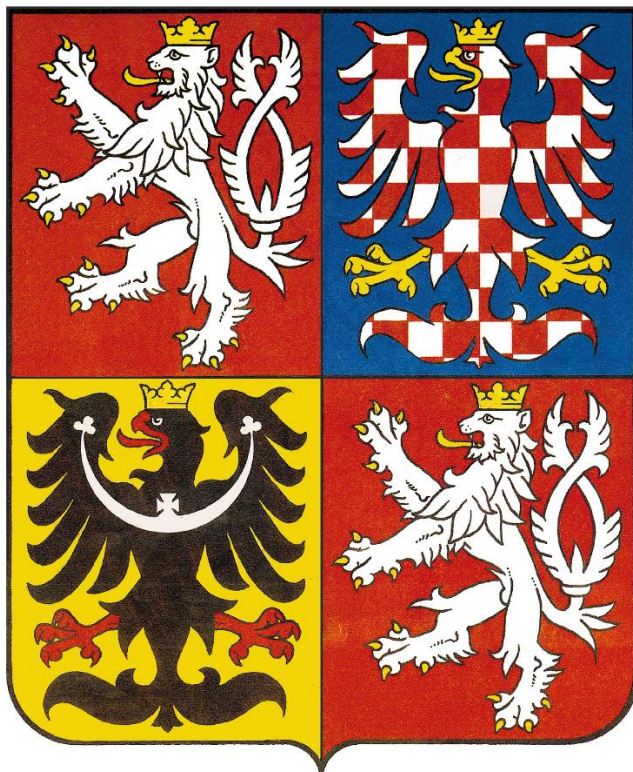
**Zdroj:** SEDLÁČEK, P. *Česká panovnická a státní symbolika*. s. 117.



**Zdroj:** Příloha 4, ústavního zákona č. 102/1990 Sb. o státních symbolech ČSFR.



**Příloha č. 20: Velký státní znak ČR**



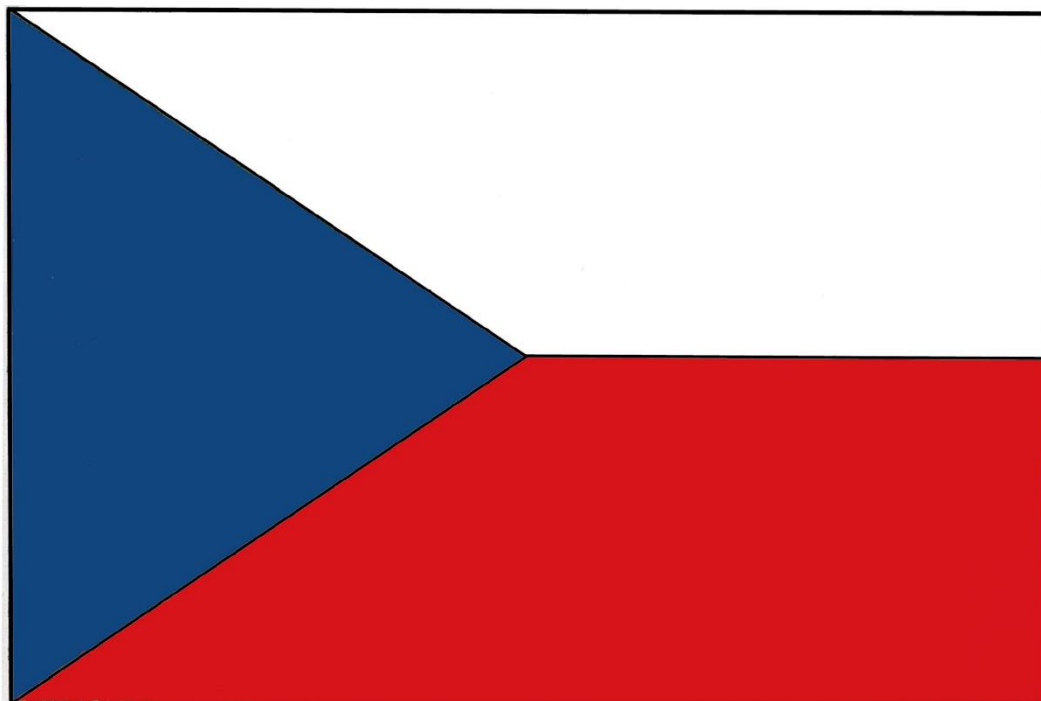
**Zdroj:** Příloha 1, zákona č. 3/1993 Sb. o státních symbolech České republiky.

**Příloha č. 21: Malý státní znak ČR**



**Zdroj:** Příloha 2, zákona č. 3/1993 Sb. o státních symbolech České republiky.

**Příloha č. 22: Státní vlajka ČR**



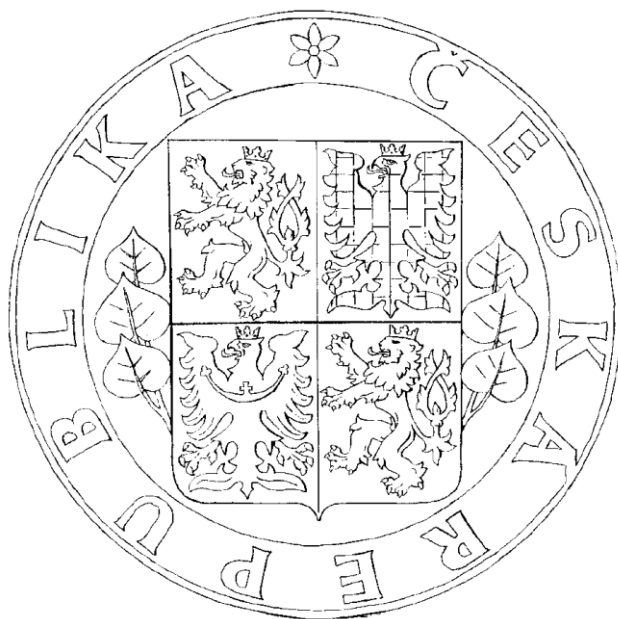
**Zdroj:** Příloha 3, zákona č. 3/1993 Sb. o státních symbolech České republiky.

**Příloha č. 23: Vlajka prezidenta ČR**



**Zdroj:** Příloha 4, zákona č. 3/1993 Sb. o státních symbolech České republiky.

**Příloha č. 24: Státní pečeť ČR**



**Zdroj:** Příloha 5, zákona č. 3/1993 Sb. o státních symbolech České republiky.



**Zdroj:** SEDLÁČEK, P. Česká panovnická a státní symbolika. s. 121.

Příloha č. 25: Státní hymna ČR

KDE DOMOV MŮJ

(Fr. Škroup - J.K.Tyl)

Andante con moto. ♩ = 88

Fr. Škroup.

1. Kde do-mov můj, kde do-mov můj? Vo-da  
hu-čí po lu-či-nách, bo-ry šu-mí  
po-ska-li-nách, v sa-dě skví-se ja-ra  
květ, zem-ský ráj to na po-hled! A to  
je ta krá-sná ze-mě, ze-mě če-ská  
do-mov můj, ze-mě če-ská do-mov můj! J.K. Tyl

Autentické znění české hymny, otištěné ve Věstníku ministerstva školství a národní osvěty,  
roč. XV, 1933, výnos č. 39 (9. 5. 1933).“

**Zdroj:** Příloha 6, zákona č. 3/1993 Sb. o státních symbolech České republiky.

**Příloha č. 26: Návrh zemských vlajek a znaků**

**ZNAK ČECH**



**VLAJKA ČECH**



**ZNAK MORAVY**



**VLAJKA MORAVY**



**ZNAK SLEZSKA**



**VLAJKA SLEZSKA**



**Zdroj:** *Návrh zákona o zemských znacích a vlajek [online]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORNCPPJBM3E/>.*